

คู่มือ

การปราบปรามการค้ามนุษย์
และคุ้มครองช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

บทที่ ๑

ความรู้ทั่วไป

๑. การค้ามนุษย์ (Human Trafficking) คืออะไร (หน้า ๒)
๒. องค์ประกอบความผิดฐานค้ามนุษย์ตามกฎหมายไทย (หน้า ๓)
๓. การค้ามนุษย์ในกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี (หน้า ๖)
๔. การค้ามนุษย์และการลักลอบขนคนเข้าเมือง (Human Trafficking and People Smuggling) (หน้า ๗)

๑. การค้ามนุษย์ (Human Trafficking) คืออะไร

การค้ามนุษย์ เป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการเป็นธุระจัดหา การนำพา การรับตัวไว้และการบริหารจัดการบุคคลที่ได้มาซึ่งก็คือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำตัวผู้เสียหายไปก่อให้เกิดผลกำไร และ/หรือ ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในวงจรของการค้ามนุษย์ จะใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อควบคุมผู้เสียหายให้ยอมปฏิบัติตาม ไม่กล้าหลบหนี หรือป้องกันในกรณีที่ถูกเจ้าหน้าที่ตรวจพบ ซึ่งนอกเหนือจากการใช้กำลังบังคับแล้ว ยังรวมถึงการทำให้ผู้เสียหายถูกผูกมัดด้วยภาระหนี้สินที่เกิดขึ้นโดยมิชอบ หรือการใช้กระบวนการทางกฎหมายหรือขู่ว่าจะใช้กระบวนการทางกฎหมายมาบังคับกับผู้เสียหาย

วิธีการที่ใช้ในการควบคุมผู้เสียหายทำให้ผู้เสียหายตัดสินใจที่จะไม่หลบหนี หรือทำให้ผู้เสียหายเชื่อหรือกลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อตนเองหรือคนใกล้ชิดหากปฏิเสธการให้บริการหรือทำงาน ผู้เสียหายอาจต้องเผชิญกับการถูกข่มเหงทั้งด้านร่างกาย เพศ และจิตใจ และอาจต้องอาศัยหรือทำงานในสถานที่ที่มีสภาพเลวร้าย

การค้ามนุษย์ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก ๓ ขั้นตอน คือ

๑.๑ การจัดหา (recruitment)

การจัดหาผู้เสียหายโดยฉวยโอกาสและความไร้เดียงสาและความโลภของคณหนุ่มสาวผู้ที่กำลังมองหาโอกาสใหม่ สถานที่ใหม่ เพื่ออนาคตที่สดใสหรือพยายามดิ้นรนเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น โดยการชักจูงหรือหลอกล่อคนเหล่านี้เข้าสู่วังวนของการค้ามนุษย์ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น คำมั่นสัญญาจอมปลอมเกี่ยวกับงานที่มีค่าจ้างค่าแรงสูง การแกล้งหลอกเกี่ยวกับการจัดการเดินทาง การทำสัญญาจ้างงานแต่งงานที่ถูเรื่องขึ้นมา หรือแม้แต่การขายผู้เสียหายให้แก่ขบวนการค้ามนุษย์โดยพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือคนใกล้ชิด เป็นต้น

๑.๒ การนำพา (transfer/transportation)

การนำพาผู้เสียหายไปยังจุดหมายปลายทางโดยส่วนใหญ่คือ สถานที่ที่เกิดการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบอาจเป็นการนำพาตัวผู้เสียหายจากเมืองหนึ่งไปยังอีกเมืองหนึ่ง หรือจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่ง การทำเช่นนี้ก็เพื่อทำให้ผู้เสียหายถูกตัดขาดจากสถานที่หรือบุคคลที่ตนมีความสนิมสนมคุ้นเคย ซึ่งจะทำให้ง่ายต่อการควบคุมตัวผู้เสียหาย

๑.๓ การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ (exploitation)

การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นั้น บุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องไม่ว่าในขั้นตอนใด หากกระทำโดยรู้และเจตนาแสวงหาประโยชน์ โดยใช้ผู้เสียหายเป็นเครื่องมือหรือช่วยเหลือให้การกระทำบรรลุผล ย่อมมีความผิดฐานค้ามนุษย์ด้วยกันทุกคน

วัตถุประสงค์สำคัญของการค้ามนุษย์ก็เพื่อแสวงหากำไรโดยการนำตัวผู้เสียหายไปหาประโยชน์โดยมิชอบในรูปแบบต่าง ๆ เช่น แสวงหาประโยชน์ทางเพศ แสวงหาประโยชน์ทางด้านแรงงาน บังคับให้ขอทาน บังคับให้แต่งงาน หรือรูปแบบอื่นที่คล้ายคลึงกัน เป็นต้น และโดยมากมักจะเกิดในสถานที่หรือประเทศอันเป็นจุดหมายปลายทาง

เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้เสียหายจะเชื่อฟัง ยอมปฏิบัติตามและเพื่อเป็นการควบคุมผู้เสียหายให้อยู่ภายใต้คำสั่ง นักค้ามนุษย์จะมีการใช้ความรุนแรง (ทั้งทางร่างกาย เพศและจิตใจ) มีการข่มขู่คุกคามในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การแบล็กเมล การขู่ว่าจะทำร้ายร่างกายตัวผู้เสียหายหรือบุคคลใกล้ชิด เป็นต้น นอกจากนี้ อาจมีการยึดเอกสารแสดงตน เช่น หนังสือเดินทาง นักค้ามนุษย์จะกีดกันผู้เสียหายไม่ให้ติดต่อกับบุคคลอื่น ควบคุมเสรีภาพในการเดินทาง และผู้เสียหายบางรายอาจทำให้กลายเป็นผู้ติดยาเสพติดหรือสุรา

วิธีที่พบและเป็นที่ยอมรับในการนำมาใช้ในการควบคุมผู้เสียหายมากที่สุด คือ การทำให้ตกเป็นทาสชดใช้หนี้ (indebted slavery) นักค้ามนุษย์จะบอกผู้เสียหายว่าได้ทดลองจ่ายเงินสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทางให้แก่ผู้เสียหาย ซึ่งเงินจำนวนนี้จะมียอดสะสมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากดอกเบี้ยและค่าใช้จ่ายสำหรับอาหารและปัจจัยการยังชีพอื่น ๆ ในชีวิตประจำวันของผู้เสียหาย โดยผู้เสียหายจะถูกทำให้เชื่อว่าในทันทีที่พวกเขาชำระหนี้หมด พวกเขาจะได้รับอิสรภาพ

๒. องค์ประกอบความผิดฐานค้ามนุษย์ตามกฎหมายไทย

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดความผิดฐานค้ามนุษย์ไว้ใน มาตรา ๖ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๒ ประการคือ

๒.๑ องค์ประกอบภายนอก ประกอบด้วย

๑) กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

- เป็นธุระจัดหา
- ชื้อ ขาย จำหน่าย
- พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด
- หน่วงเหนี่ยว กักขัง
- จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งบุคคลใด

๒) การกระทำตามข้อ ๑) ได้กระทำลงโดยใช้วิธีการต่าง ๆ อย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

- ข่มขู่
- ใช้กำลังบังคับ
- ลักพาตัว

- น้อยลง หลอกหลวง
- ใช้อำนาจโดยมิชอบ
- ใช้อำนาจครอบงำบุคคลด้วยเหตุที่อยู่ในภาวะอ่อนด้อยทางร่างกาย จิตใจ

การศึกษา หรือทางอื่นใดโดยมิชอบ

- ชูเชิญว่าจะใช้กระบวนการทางกฎหมายโดยมิชอบ
- โดยให้เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นแก่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลบุคคลนั้นเพื่อให้

ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลให้ความยินยอมแก่ผู้กระทำความผิด

๒.๒ องค์ประกอบภายใน ประกอบด้วย

- ๑) มีเจตนาในการกระทำความผิด และ
- ๒) มีเจตนาพิเศษเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ (หากำไร) จากผู้เสียหาย

มาตรา ๖ วรรคสาม ได้กำหนดความหมายของ “การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” ว่าหมายความรวมถึง

- (๑) การแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณี
- (๒) การผลิตหรือเผยแพร่วัตถุลามกหรือสื่อลามก เช่น นำตัวมาเพื่อแสดงภาพยนตร์ลามก เป็นต้น
- (๓) การแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น เช่น บังคับให้เดินระบำเปลื้องผ้า เป็นต้น
- (๔) การเอาคนมาเป็นทาสหรือให้มีฐานะคล้ายทาส
- (๕) การนำคนมาขอตาน
- (๖) การตัดอวัยวะเพื่อการค้า
- (๗) การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ
- (๘) การอื่นใดที่คล้ายคลึงกันอันเป็นการขูดรีดบุคคล

หมายเหตุ - การที่กฎหมายกำหนด (๘) เป็นการแสดงให้เห็นในตัวว่า การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบอาจมีรูปแบบอื่นอีกก็ได้

- วลีที่ว่า “ไม่ว่าบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม” หมายความว่า แม้ว่าบุคคลนั้นจะยินยอม การกระทำความผิดก็ถือเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ซึ่งหากมีปรากฏว่ามีองค์ประกอบภายนอกอื่นครบถ้วน เช่น ถูกพามาด้วยวิธีการหลอกหลวง หรือรับตัวไว้แล้วถูกบังคับ เช่นนี้บุคคลนั้นก็ถือเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นต้น

มาตรา ๖ วรรคสี่ กำหนดว่า “การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” หมายถึง การข่มขืนใจให้ทำงานหรือให้บริการ โดยใช้วิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

(๑) ทำให้กลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกายเสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของบุคคลนั้นเอง หรือผู้อื่น

- (๒) ชูเช็ญด้วยประการใด ๆ
- (๓) ใช้กำลังประทุษร้าย
- (๔) ยึดเอกสารสำคัญประจำตัวของบุคคลนั้นไว้ หรือนำภาระหนี้ของบุคคลนั้น หรือของผู้อื่นมาเป็นสิ่งผูกมัดโดยมิชอบ (debt bondage)
- (๕) ทำให้บุคคลนั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

ข้อสังเกต

๑. แนวความคิดพื้นฐานของการค้ามนุษย์ คือ การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากผู้เสียหาย แต่มาตรา ๔ ไม่ได้อธิบายว่า “การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” คืออะไร เพียงแต่ยกตัวอย่างรูปแบบของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตอนท้ายที่ระบุว่า “การอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน อันเป็นการขูดรีดบุคคล ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม” ก็จะเป็นการยากสำหรับผู้ปฏิบัติหากไม่เข้าใจความหมายของคำว่า “การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ”

แต่เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายใดบัญญัติความหมายของคำว่า “การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” ไว้ และโดยที่แนวความคิดพื้นฐานในเรื่องนี้พัฒนามาจากอนุสัญญาาระหว่างประเทศ ซึ่งใช้คำว่า “Exploitation” การค้นหาความหมายที่ใช้โดยทั่วไปจากพจนานุกรมภาษาอังกฤษจะทำให้เข้าใจความหมายได้ใกล้เคียงที่สุด

Oxford Dictionaries และ British & World English Dictionary ได้ให้ความหมายของคำว่า “การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” ไว้คล้ายกันและสอดคล้องกับการค้ามนุษย์มี ๒ นัย คือ

๑.๑ การกระทำใด ๆ ต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใดอย่างไม่เป็นธรรม เพื่อที่จะได้ประโยชน์จากการทำงานหรือน้ำพักน้ำแรงของบุคคลนั้น

๑.๒ การอาศัยหรือการใช้สถานการณ์หรือโอกาสเพื่อตักตวงผลประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรมให้แก่ตนเอง

Cambridge Advanced Learner’s Dictionary & Thesaurus ได้ให้ความหมายว่า การใช้บุคคลหนึ่งบุคคลใดอย่างไม่เป็นธรรมเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

ดังนั้น คำที่เป็นหัวใจสำคัญในการพิจารณาว่าเป็นการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบหรือไม่ คือการใช้อย่างไม่เป็นธรรม (Unfair use) และการได้ประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรม (Unfair advantage)

๒. ความผิดฐานค้ามนุษย์ได้ถูกบัญญัติให้สามารถนำมาใช้ดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในวงจรการค้ามนุษย์ในบทบาทต่าง ๆ รวมทั้งบุคคลที่แม้ไม่ได้เป็นผู้แสวงหาประโยชน์จากแรงงานหรือบริการของผู้เสียหายโดยตรง หากแต่ได้รับผลประโยชน์หรือช่วยเหลือสนับสนุนให้เกิดการค้ามนุษย์

๓. วงจรการค้ามนุษย์จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำหลายอย่าง ซึ่งการกระทำบางอย่างอาจเข้าข่ายเป็นความผิดตามกฎหมายอื่นโดยตัวเอง ดังนั้น จึงควรพิจารณานำกฎหมายและมาตราที่เกี่ยวข้องมาปรับใช้ให้ครบถ้วน

๓. การคุ้มครองในเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี

๓.๑ มาตรา ๔ กำหนดว่า “เด็ก” หมายถึง บุคคลผู้มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี (ให้พิจารณาจากอายุของผู้เสียหายในวันแรกที่ตกเป็นผู้เสียหาย)

๓.๒ มาตรา ๖ (๒) กำหนดองค์ประกอบความผิดในกรณีที่มีการคุ้มครองกระทำต่อเด็กไว้ ๒ ประการ คือ

องค์ประกอบภายนอก คือ มีการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

- เป็นธุระจัดหา
- ชื้อ ขาย จำหน่าย
- พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด
- หน่วงเหนี่ยว กักขัง
- จัดให้อยู่อาศัย หรือรับไว้ซึ่งเด็ก

องค์ประกอบภายใน คือ การกระทำความผิดดังกล่าวมีเจตนาเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากเด็ก

ทั้งนี้ แม้จะไม่มีการใช้วิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่กล่าวไว้ในข้อ ๒.๑ ข้อย่อย ๒) หรือแม้เด็กนั้นจะได้ให้ความยินยอมก็ถือว่าเป็นความผิดฐานคุ้มครอง

หมายเหตุ – การกระทำความผิดฐานคุ้มครองตามมาตรา ๖ (๒) นี้ ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งคือ การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ นอกจากนั้น การแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการซึ่งกระทำกับเด็กที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี ตามมาตรานี้จะแตกต่างจากความผิดตามมาตรา ๕๖/๑ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่กำหนดความผิดต่างหาก ซึ่งไม่ใช่ความผิดฐานคุ้มครอง

๓.๓ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้บัญญัติความผิดขึ้นใหม่ เป็นความผิดฐานใช้เด็กอายุไม่เกินสิบห้าปี หรือผู้มีกายพิการหรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ ทำงานหรือให้บริการอันอาจเป็นอันตรายอย่างร้ายแรง ในมาตรา ๕๒/๑ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

ผู้กระทำ คือ ผู้ใด

การกระทำ คือ

- เป็นธุระจัดหา ชื้อ ขาย จำหน่าย พามาจากหรือส่งไปยังที่ใด หน่วงเหนี่ยวกักขัง จัดให้อยู่อาศัย จัดให้หรือรับไว้ซึ่งบุคคลอายุไม่เกินสิบห้าปี

- ให้ทำงานหรือให้บริการ ที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่าง ดังต่อไปนี้

(๑) เป็นอันตรายอย่างร้ายแรงและมีผลกระทบต่อร่างกายหรือจิตใจ การเจริญเติบโตหรือพัฒนาการของบุคคลนั้น

(๒) ในลักษณะ หรือในสภาพแวดล้อมที่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของบุคคลนั้น

(๓) ขัดต่อศีลธรรมอันดี

ระวางโทษ มี ๒ กรณี คือ

๑. กรณีทั่วไป คือ จำคุกไม่เกินสี่ปี และปรับไม่เกินสี่แสนบาท
๒. กรณีที่บุพการีให้ผู้สืบสันดานทำงานหรือให้บริการ ศาลอาจไม่ลงโทษเลยก็ได้ หากปรากฏข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- ให้ทำเพราะความยากจนเหลือทนทาน
- เมื่อพิจารณาถึงสภาพความผิด หรือเหตุอันควรปราณีอื่น

คำว่า “บุพการี” หมายถึง บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไป กล่าวคือ พิจารณาความเป็นเครือญาติตามความเป็นจริงยิ่งกว่าความสัมพันธ์ทางกฎหมาย ดังนั้น แม้จะเป็นบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่เป็นบิดาตามความเป็นจริงก็ถือเป็นบุพการี

ผู้สืบสันดาน หมายถึง ผู้สืบสายโลหิตโดยตรงลงมา เช่น ลูก หลาน เหลน ลื้อ

๔. การค้ามนุษย์และการลักลอบขนคนเข้าเมือง (Human Trafficking and People Smuggling)

การค้ามนุษย์และการลักลอบขนคนเข้าเมืองถือเป็นอาชญากรรมที่มีข้อแตกต่างที่สำคัญ ได้แก่

การเปรียบเทียบระหว่างการค้ามนุษย์กับการลักลอบขนคนเข้าเมือง	
การค้ามนุษย์	การลักลอบขนคนเข้าเมือง
๑. เป็นความผิดที่ส่งผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ และอนามัยของผู้เสียหาย ซึ่งถูกบังคับ หลอกลวง นำตัวมาแสวงหาประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ (ผู้เสียหายแจ้งความร้องทุกข์หรือกล่าวโทษได้)	๑. เป็นความผิดที่ส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อย ความมั่นคง ปลอดภัยของประเทศที่มีการลักลอบเดินทางระหว่างกัน (รัฐเป็นผู้เสียหาย)
๒. ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ไม่ได้ยินยอมที่จะถูกพาไปแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ แม้จะมีบางกรณีและผู้เสียหายยินยอม หรือเต็มใจที่จะถูกพาไปจากภูมิลำเนาของตน แต่ความยินยอมดังกล่าว มักเกิดจากการถูกหลอกลวง หรือใช้อุบายชักจูง	๒. ผู้ที่ลักลอบข้ามแดนมานั้นยินยอมหรือสมัครใจที่จะข้ามแดนไปยังประเทศปลายทาง ผู้รับจ้างพาข้ามแดนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกในการข้ามแดนเท่านั้น และเมื่อข้ามแดนได้สำเร็จแล้ว ผู้ที่ลักลอบข้ามแดนมีอิสระที่จะทำการใด ๆ ตามที่ตนต้องการ ผู้รับจ้างจะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยว มีอิสระที่จะทำการใด ๆ ตามที่ตนต้องการ ผู้รับจ้างจะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยว
๓. วัตถุประสงค์ของการค้ามนุษย์ คือ การพาผู้เสียหายไปแสวงหาประโยชน์ยังสถานที่ที่กำหนดไว้ ซึ่งในทางกฎหมายถือว่า ผู้กระทำมีเจตนาพิเศษเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ (Exploitative purpose) เช่น แสวงหาประโยชน์ทางเพศ บังคับใช้แรงงานหรือบริการ บังคับต่อวิญะเพื่อการค้า เป็นต้น	๓. วัตถุประสงค์ของผู้กระทำความผิดฐานรับจ้างพาข้ามแดน คือ นำพาผู้ประสงค์ข้ามแดนผ่านแดนไปได้ตามที่ตกลงกันไว้ (Facilitative purpose) มิได้มีเจตนาแสวงหาประโยชน์อื่นใดจากผู้ลักลอบข้ามแดน นอกจากค่าจ้างที่ได้ตกลงกัน

การเปรียบเทียบระหว่างการค้ามนุษย์กับการลักลอบขนคนเข้าเมือง	
การค้ามนุษย์	การลักลอบขนคนเข้าเมือง
๔. เป็นการกระทำผิดที่เกิดขึ้นได้ทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ เช่น หลอกหลวงหญิงจากทางภาคเหนือของประเทศเพื่อมาขายประเวณีทางภาคใต้ของประเทศ หรืออาจข้ามประเทศไปยังประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง เป็นต้น	๔. เป็นความผิดที่เกิดขึ้นได้เฉพาะระหว่างประเทศเท่านั้น เพราะวัตถุประสงค์ คือ เป็นการลักลอบพาคนจากประเทศหนึ่งข้ามแดนไปยังอีกประเทศหนึ่ง โดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย
๕. ผู้กระทำความผิดจะเป็นฝ่ายสรรหาผู้เสียหาย โดยผ่านวิธีการต่าง ๆ เช่น ผ่านตัวแทน นายหน้า ใช้อุบายหลอกหลวงทำให้ผู้เสียหายเชื่อว่าจะไปประกอบอาชีพที่มั่นคงมีรายได้ดี หรือบางรายใช้กำลังประทุษร้ายทันทีที่ผู้เสียหายตกอยู่ภายใต้การควบคุม แล้วทำให้ผู้เสียหายไม่มีอำนาจตัดสินใจหรือต่อรองใด ๆ	๕. ผู้ประสงค์จะข้ามแดน จะเป็นผู้มาติดต่อขอใช้บริการจากผู้รับจ้างขนคนข้ามแดนโดยตรงหรือจากการผ่านโฆษณาเชิญชวน ผู้รับจ้างขนคนข้ามแดน จะมีอำนาจควบคุมได้เฉพาะช่วงเวลาในการพาข้ามแดนเท่านั้น
๖. ผลประโยชน์จากการค้ามนุษย์เกิดจากการนำตัวผู้เสียหายไปทำงานหรือให้บริการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อก่อให้เกิดกำไรแก่นักค้ามนุษย์	๖. ผลประโยชน์ คือ ค่าตอบแทนที่คนประสงค์เดินทางข้ามแดนจ่ายให้เมื่อสามารถพาข้ามพรมแดนประเทศมาได้
๗. การค้ามนุษย์ มักมีการใช้ความรุนแรง หรือการจำกัดเสรีภาพของผู้เสียหายเป็นมาตรการในการควบคุมไม่ให้ผู้เสียหายหลบหนี หรือยอมปฏิบัติตาม	๗. การเดินทางข้ามแดนเป็นความประสงค์ของผู้เดินทางโดยแท้ ถ้าผู้ประสงค์จะข้ามแดนประเมินถึงความเสี่ยงแล้วเห็นว่าไม่เหมาะสมที่ข้ามแดนในช่วงเวลาดังกล่าว เขาจะบอกเลิกก็ได้ ซึ่งผู้รับจ้างขนคนข้ามแดนไม่มีอำนาจบังคับ หรือใช้ความรุนแรง
๘. เมื่อเดินทางมาถึงที่หมาย ผู้เสียหายจะถูกขายหรือถูกบังคับให้ทำงานในประเภทและสถานที่ที่กำหนดไว้ ผู้เสียหายจะถูกจำกัดเสรีภาพโดยมักจะถูกควบคุม หรือคุมขังในสถานที่ที่ถูกแสวงหาประโยชน์ เอกสารเดินทาง หรือเอกสารสำคัญอื่น เช่น ตั๋วเครื่องบินจะถูกยึดหรือยึดไว้	๘. เมื่อผู้รับจ้างพาผู้ประสงค์เดินทางมาถึงที่หมายปลายทางตามที่ตกลงกันไว้ ทั้งสองฝ่ายไม่มีพันธะผูกพันใด ๆ ต่อกัน การจะดำเนินชีวิตต่อไปอย่างไรเป็นการตัดสินใจของผู้ประสงค์เดินทางแต่เพียงฝ่ายเดียว

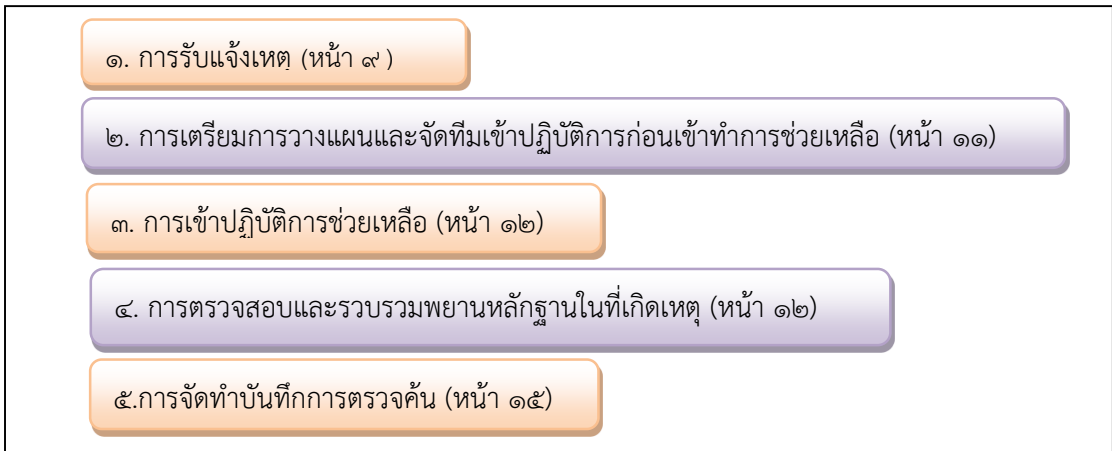
หมายเหตุ

๑. บางกรณีผู้ที่ถูกลักพาตัวไม่ได้ยินยอม แต่การที่จะเป็นการค้ามนุษย์หรือไม่ ให้ไปพิจารณาที่องค์ประกอบของการค้ามนุษย์
๒. ผู้ที่ลักลอบเดินทางเข้าประเทศถือเป็นบุคคลที่อยู่ในภาวะเสี่ยง ดังนั้น ผู้ที่ลักลอบเข้าเมืองอาจกลายเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในภายหลังก็ได้

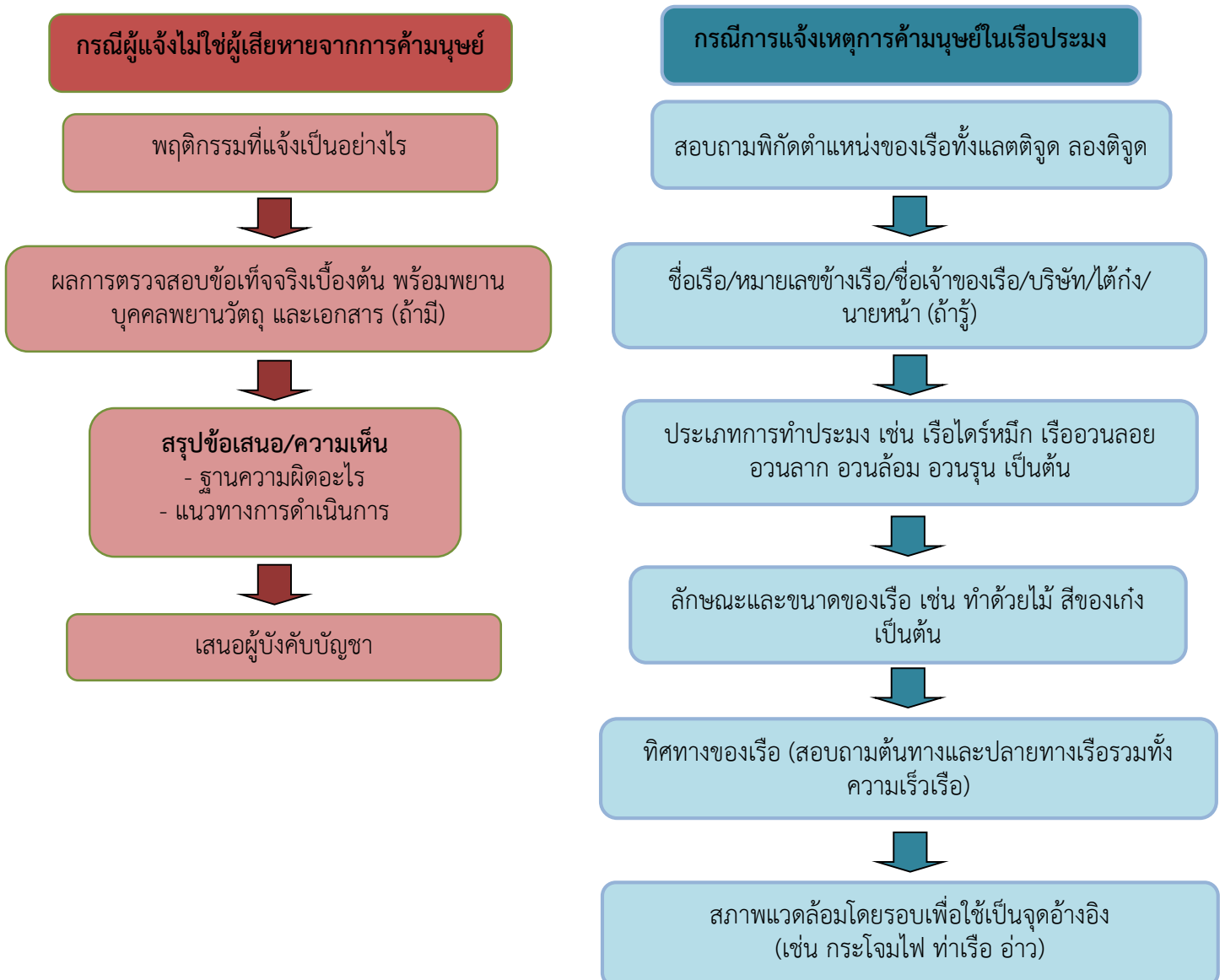

บทที่ ๒

การรับแจ้งเหตุ การช่วยเหลือ และการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ

๑. การรับแจ้งเหตุ

๑.๑ กรณีผู้แจ้งไม่ใช่ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ให้ผู้รับแจ้งทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมหลักฐานเบื้องต้นและจัดทำรายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงเสนอผู้บังคับบัญชาพิจารณา โดยในรายงานการตรวจสอบข้อเท็จจริงควรมีรายละเอียด ดังนี้

๑) พฤติกรรมตามที่แจ้งเป็นอย่างไร

๒) ผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น พร้อมพยานบุคคล พยานวัตถุ และพยานเอกสาร (หากมี)

๓) ข้อเสนอและความเห็นว่าเป็นการกระทำความผิดทางอาญาหรือไม่ควรดำเนินการอย่างไร และหากเห็นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญาฐานอื่นให้พิจารณาด้วยว่าเป็นความผิดฐานใดแล้วเสนอผู้บังคับบัญชาพิจารณาสั่งการ เช่น ให้พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป เป็นต้น

กรณีพบว่าน่าจะเป็นความผิดฐานค้ามนุษย์ อาจเรียกบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์มาสัมภาษณ์เพื่อคัดแยกเบื้องต้นแล้วส่งแบบสัมภาษณ์เบื้องต้นเพื่อคัดแยกผู้เสียหายประกอบรายงานการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อให้พนักงานสอบสวนนำไปใช้ประกอบการสอบสวนต่อไป

๑.๒ กรณีมีการแจ้งเหตุการค้ามนุษย์ในเรือประมง

เนื่องจากมีเรือประมงจำนวนมาก ผู้รับแจ้งจึงควรสอบถามข้อมูลต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุดเพื่อประโยชน์ในการค้นหาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยข้อมูลที่ผู้รับแจ้งเหตุควรสอบถาม ได้แก่

๑) พิกัดตำแหน่งเรือทั้งแลตติจูด ลองติจูด หรือเรียกกันทั่วไปว่าแลตลอง ซึ่งได้มาจากเครื่องมือหาตำแหน่งที่เรือติดตั้งประจำอยู่บนเรือ

๒) ชื่อเรือหรือหมายเลขข้างเรือ

๓) ประเภทการทำประมงของเรือ เช่น เรือไถร์หมึก เรืออวนลอย เรืออวนล้อม เรืออวนรุน เป็นต้น

๔) ลักษณะทั่วไปของเรือ เช่น เรือทำด้วยไม้ขนาดประมาณ ๑๒ วา ตัวเรือสีขาว เก่งเรือสีฟ้า เป็นต้น

๕) ทิศทางของเรือสอบถามต้นทางที่เรือออกและจุดหมายปลายทาง รวมทั้งความเร็วเรือ เป็นต้น

๖) สภาพแวดล้อมโดยรอบ เช่น ชื่อเรือที่แล่นผ่านโดยเฉพาะเรือขนาดใหญ่ ซึ่งอาจมีช่องทางติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ ได้ หรือสิ่งที่สามารถใช้เป็นจุดอ้างอิง เช่น กระจงไฟท่าเรือ อ่าวแหลม เป็นต้น

๑.๓ กรณีผู้แจ้งเป็นผู้เสียหายหรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์
ให้เจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งจัดให้มีการดำเนินการตามขั้นตอนการคัดแยกผู้เสียหาย
จากการค้ามนุษย์ตามที่กล่าวไว้ในบทที่ ๔

หมายเหตุ หากผู้รับแจ้งไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นแล้วส่งเรื่องให้
สถานีตำรวจท้องที่ที่เกิดเหตุ กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ สำนักงาน
ตรวจคนเข้าเมืองหรือตรวจคนเข้าเมืองในพื้นที่ กรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อดำเนินการ
ตามกฎหมายต่อไปโดยเร็ว **พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้แจ้งเหตุทราบด้วย**

๒. การเตรียมการวางแผนและจัดทีมเข้าปฏิบัติการก่อนเข้าทำการช่วยเหลือ

- ๑) กำหนดหัวหน้าชุดปฏิบัติการ (ในกรณีที่เป็นการทำงานร่วมกันหลายหน่วยงาน ควรมี
การกำหนดผู้บัญชาการเหตุการณ์)
- ๒) ระบุผู้ปฏิบัติงานและหน้าที่ให้ชัดเจน
- ๓) แบ่งทีมงานสำหรับรับผิดชอบด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสังคม ด้านกฎหมาย โดยแต่ละทีม
กำหนดให้มีหัวหน้าทีม เพื่อประสานงานกับทีมอื่นและสื่อสารกับหัวหน้าชุดปฏิบัติการ
- ๔) ประเมินสภาพแวดล้อมของสถานที่เกิดเหตุ เช่น ทางเข้า-ออก ที่หลบซ่อน กล้องวงจรปิด
เป็นต้น จัดทำแผนที่หรือศึกษาแผนผังของสถานที่ที่จะเข้าปฏิบัติการ โดยอาจขอความร่วมมือจากหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายโยธาธิการของสำนักงานเขต เป็นต้น
- ๕) ประเมินความเสี่ยงและความปลอดภัยทั้งของผู้ปฏิบัติงานและผู้เสียหาย เช่น จำนวน
ผู้ต้องสงสัย พฤติการณ์ในการใช้ความรุนแรงหรืออาวุธ เป็นต้น
- ๖) กำหนดจุดและสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการเคลื่อนย้ายผู้เสียหายออกจากสถานที่
เกิดเหตุและทำการคัดแยกซึ่งต้องสอดคล้องกับจำนวนผู้เสียหาย
- ๗) ประสานล่ามและนัดหมายเวลาและสถานที่ให้ล่ามเข้าร่วมปฏิบัติการ
- ๘) เตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการตรวจค้นช่วยเหลือ และรักษาความปลอดภัย
ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและผู้เสียหาย
- ๙) ประสานงานกับกระทรวง พม. (กองต่อต้านการค้ามนุษย์ หรือสถานคุ้มครองสวัสดิภาพ
ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ หรือบ้านพักเด็กและครอบครัว) เพื่อเตรียมความพร้อมล่วงหน้า
- ๑๐) กรณีมีเด็กในสถานที่เกิดเหตุ ควรประสานงานให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ
คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ เข้าร่วมวางแผนการช่วยเหลือ
- ๑๑) คำนิ่งถึงประเด็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น การขอหมายค้น หรือเหตุผลที่จะทำ
การเข้าค้นโดยไม่มีหมาย เป็นต้น
- ๑๒) เตรียมการทางการแพทย์ อาหาร ยานพาหนะ อุปกรณ์การสื่อสารและการบันทึกข้อมูล
อุปกรณ์บันทึกภาพเคลื่อนไหว หรือ VDO
- ๑๓) กำชับเรื่องการรักษาแผนปฏิบัติการไว้เป็นความลับ

๓. การเข้าปฏิบัติการช่วยเหลือ

๑) ก่อนปฏิบัติการหัวหน้าชุดปฏิบัติการและหัวหน้าทีมด้านต่าง ๆ ควรมีการประชุมและซักซ้อมเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติการ กรณีที่มีสื่อมวลชนเข้าร่วมในขณะปฏิบัติการ ควรทำความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ การรักษาความปลอดภัยของผู้เสียหายด้วย

๒) ตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่าผู้เข้าร่วมปฏิบัติการทุกคนมีสัญลักษณ์แสดงตนที่ชัดเจน เพื่อป้องกันความสับสน

๓) ควบคุมสถานที่เกิดเหตุในทันทีที่ได้

๔) กักตัวผู้ต้องสงสัยไว้ในทันทีที่ได้เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ต้องสงสัยทิ้งหรือทำลายพยานหลักฐาน และเพื่อป้องกันความเสี่ยงต่ออันตรายที่อาจเกิดแก่บุคคล รวมทั้ง ตัดการสื่อสารระหว่างผู้ต้องสงสัยกับบุคคลอื่นตลอดจนระหว่างผู้ต้องสงสัยด้วยกันเอง หากจำเป็นให้ใช้เครื่องพันธนาการ

๕) หากผู้เสียหายผู้ต้องสงสัยเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดได้รับบาดเจ็บจากการปฏิบัติการหรือเจ็บป่วยอย่างเห็นได้ชัดและต้องการความช่วยเหลือทางการแพทย์อย่างเร่งด่วน ให้จัดเข้ารับการรักษายาบาลทันทีที่ได้ทั้งในสถานที่เกิดเหตุหรือเคลื่อนย้ายไปยังสถานพยาบาล

๖) หาสถานที่ปลอดภัยและแยกผู้เสียหายไว้ต่างหาก โดยมอบให้มีผู้รับผิดชอบดูแลในกรณีที่ผู้เสียหายตื่นตระหนก หรือมีปฏิกิริยาต่อต้านให้พยายามทำความเข้าใจ และแยกผู้เสียหายออกจากผู้ต้องสงสัย

๗) ควรย้ายผู้เสียหายออกไปจากสถานที่เกิดเหตุ โดยก่อนเคลื่อนย้ายหากผู้เสียหายต้องการนำทรัพย์สินส่วนตัวออกจากสถานที่เกิดเหตุ ให้จัดทำแผนที่คร่าว ๆ แสดงตำแหน่งของทรัพย์สิน และก่อนเคลื่อนย้ายทรัพย์สินดังกล่าว ให้ถ่ายภาพและบันทึกภาพวิดีโอประกอบเพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐาน และควรให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพยานด้วย

๘) ควรแจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงสิทธิและกระบวนการทำงานในขั้นตอนต่อไป ตลอดจนการคุ้มครองและให้ความปลอดภัย ตั้งแต่เคลื่อนย้ายผู้เสียหายออกจากสถานที่เกิดเหตุ

๙) หากมีบุคคลอื่นอยู่ด้วย เช่น ลูกค้า หรือคนงานถูกต้องตามกฎหมาย ให้เก็บบันทึกรายละเอียดและย้ายออกจากสถานที่เกิดเหตุในทันทีที่ได้

๔. การตรวจสอบและรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ

หลังจากควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยและเคลื่อนย้ายผู้เสียหายไว้ในที่ปลอดภัยแล้วให้ตรวจค้นสถานที่เกิดเหตุ ยานพาหนะที่เกี่ยวข้องและที่อยู่บริเวณใกล้เคียงที่เกิดเหตุ รวมทั้งภาพจากกล้องวงจรปิดจากสถานที่เกิดเหตุหรือสถานที่ใกล้เคียงเพื่อเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน และก่อนเริ่มการตรวจค้นให้แจ้งผู้ต้องสงสัย รวมทั้งเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่เกิดเหตุ (กรณีผู้ต้องสงสัยไม่ใช่เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่เกิดเหตุ) ให้ทราบ ดังนี้

๔.๑ อำนวยในการตรวจค้น หากเป็นการค้นตามหมายค้นให้แสดงหมายค้นให้ดู

๔.๒ ระหว่างตรวจค้นให้ผู้ต้องสงสัย รวมทั้งเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่เกิดเหตุ (กรณีผู้ต้องสงสัยไม่ใช่เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่เกิดเหตุ) อยู่ร่วมเป็นพยานในการตรวจค้นถ่ายภาพและบันทึกภาพวิดีโอไว้โดยตลอด

๔.๓ ให้พิจารณาเก็บสิ่งของทุกชิ้นที่คิดว่าอาจใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันหรือโต้แย้งการกระทำผิดได้ หากไม่แน่ใจให้เก็บสิ่งนั้นส่งให้พนักงานสอบสวนพิจารณาดำเนินการต่อไป

๔.๔ จัดทำบัญชีรายการสิ่งของทั่วไปและสิ่งของที่ใช้เป็นพยานหลักฐาน หากมีสิ่งของและเอกสารเป็นจำนวนมากให้หากล่องมาบรรจุปิดผนึกแล้วให้เจ้าหน้าที่และผู้ต้องสงสัย รวมทั้งเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่เกิดเหตุ (กรณีผู้ต้องสงสัยไม่ใช่เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่เกิดเหตุ) ลงลายมือชื่อกำกับพร้อมถ่ายภาพและบันทึกภาพวิดีโอไว้เป็นหลักฐานเพื่อนำไปตรวจสอบในภายหลัง

๔.๕ พยานหลักฐานที่รวบรวมจากที่เกิดเหตุนั้น อาจมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับว่าเป็นการแสวงหาประโยชน์รูปแบบใด อย่างไรก็ตามพยานหลักฐานที่สามารถพบได้ในที่เกิดเหตุ บริเวณใกล้เคียงหรือจากการตรวจค้นตัวผู้เสียหายที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีอาจสรุปเป็นแนวทางโดยจำแนกตามรูปแบบการแสวงหาประโยชน์ที่มักพบบ่อยได้ ดังนี้

๔.๕.๑ การแสวงหาประโยชน์ทางเพศหรือจากการค้าประเวณี

๑) หากเป็นการล่อซื้อหลักฐานที่สำคัญคือธนบัตรที่ใช้ล่อซื้อโดยจะต้องยืนยันได้ว่าธนบัตรอยู่ในการครอบครองของผู้ใด (ถ้ารูปขณะตรวจพบเป็นหลักฐาน)

ข้อควรระวัง พยานสำคัญในคดีค้ามนุษย์ คือ การให้การยืนยันการกระทำผิดจากผู้เสียหาย ดังนั้นในการล่อซื้อต้องไม่มีการร่วมประเวณีกับผู้เสียหาย หากมีการร่วมประเวณีและผู้เสียหายเป็นเด็กเจ้าหน้าที่หรือสายลับที่ร่วมประเวณีกับผู้เสียหาย รวมทั้งผู้ที่สั่งการให้ทำเช่นนั้นถือว่ากระทำผิดกฎหมายและต้องถูกดำเนินคดี

๒) หลักฐานที่แสดงว่ามีการค้าประเวณี เช่น ถูยงอนามัย ครีมสำหรับใช้หล่อลื่นขณะร่วมเพศ ตัวหรือเอกสารใด ๆ ที่ผู้ประกอบการทำขึ้นเพื่อเป็นหลักฐานในการจ่ายเงินให้กับหญิงขายบริการ หรือเพื่อให้ทราบจำนวนครั้ง หรือวงรอบในการค้าประเวณี

๓) เอกสารเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ ได้แก่ ใบอนุญาตประกอบการ ใบอนุญาตขายบุหรี่ยาสูบหรือสุรา เอกสารแสดงกรรมสิทธิ์หรือการครอบครองอาคารที่เกิดเหตุ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการขยายผลให้ทราบว่าผู้ประกอบการแท้จริงคือใคร

๔) หลักฐานเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน หนังสือเดินทางของผู้เสียหายหรือผู้ต้องสงสัยที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ ทั้งนี้ ควรถ่ายรูปหรือบันทึกภาพวิดีโอไว้เป็นหลักฐานว่าถูกเก็บไว้ที่ใดหรือเก็บในลักษณะซุกซ่อนหรือไม่อย่างไร เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานกรณีผู้เสียหายยืนยันว่าถูกยึดเอกสารดังกล่าวไว้

๕) หลักฐานทางการเงิน เช่น สมุดบัญชีธนาคาร บัตรเอทีเอ็ม หลักฐานการส่งเงิน เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจสอบรายได้และเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการสืบสวนความผิดฐานฟอกเงินอีกส่วนหนึ่ง

๖) หลักฐานแสดงว่ามีการพนันการ เช่น กุญแจประตู กุญแจมือ โช้ตรวน เป็นต้น

๗) หลักฐานทางการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ ใบเสร็จรับเงินค่าโทรศัพท์ จดหมายติดต่อกับผู้อื่น เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการสืบหาและเชื่อมโยงขบวนการค้ำมนุษย์

๘) หากเป็นคนต่างด้าวให้ตรวจยึดหลักฐานการเดินทาง และหลักฐานการ เข้าเมือง ใบอนุญาตทำงานหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อตรวจสอบหานายจ้างและผู้เกี่ยวข้อง

๙) รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ที่จอดใกล้เคียงสถานที่เกิดเหตุ เนื่องจากอาจมีพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องอยู่ภายใน รวมทั้งอาจทราบเบาะแสเชื่อมโยงกับผู้กระทำผิดได้

๑๐) หากเป็นการล่อซื้อหญิงบริการเพื่อไปใช้บริการนอกระบบสถานที่เกิดเหตุ ให้ตรวจยึดรถจักรยานยนต์หรือรถยนต์ที่ใช้ส่งหญิงบริการเป็นของกลางประกอบการดำเนินคดี และตรวจสอบทะเบียนรถเพื่อให้ทราบผู้ถือกรรมสิทธิ์หรือผู้ครอบครองและหาความเชื่อมโยง

๑๑) เสื้อผ้าเครื่องใช้ของหญิงบริการหรือผู้เสียหายเพื่อแสดงให้เห็นว่าหญิงบริการหรือผู้เสียหายพักอาศัยอยู่ในที่เกิดเหตุ และเพื่อป้องกันข้อต่อสู้ว่าหญิงเข้ามาขายบริการเอง โดยผู้ประกอบการไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง

๑๒) หากเป็นกรณีการค้ำมนุษย์ทางอินเทอร์เน็ต จะต้องตรวจสอบและตรวจยึดหลักฐานการใช้อินเทอร์เน็ต รวมทั้งอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และแท็บเล็ต ทั้งนี้ การเก็บรวบรวมพยานหลักฐานประเภทนี้ควรประสานงานให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ เข้าร่วมด้วย

๔.๕.๒ การแสวงหาประโยชน์จากการบังคับใช้แรงงานหรือบริการ

๑) เอกสารเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ ได้แก่ ใบอนุญาตประกอบการ ใบอนุญาตขายบุหรี่ยี่ห้อสุรา เอกสารแสดงกรรมสิทธิ์หรือการครอบครองอาคารที่เกิดเหตุ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการขยายผลให้ทราบว่าผู้ประกอบการแท้จริงคือใคร

๒) เอกสารเกี่ยวกับการจ้างงาน ได้แก่ สัญญาจ้าง ทะเบียนลูกจ้างเอกสารการจ่ายค่าจ้าง เป็นต้น ทั้งนี้ ในสถานประกอบการบางแห่งอาจมีการบันทึกการทำงานหรือการจ่ายค่าจ้างของลูกจ้างไว้ในคอมพิวเตอร์ ดังนั้น จึงควรตรวจหรือยึดแฟลชไดรฟ์ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่พบในที่เกิดเหตุไว้เป็นหลักฐาน เพื่อตรวจสอบหากไม่พบข้อมูลที่เกี่ยวข้องให้นำส่งสืบต่อไป

๓) หลักฐานเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน หนังสือเดินทางของผู้เสียหายหรือผู้ต้องสงสัยที่อยู่ในสถานที่เกิดเหตุ ทั้งนี้ ควรถ่ายรูปหรือถ่ายวิดีโอไว้เป็นหลักฐานว่าถูกเก็บไว้ที่ใด หรือเก็บในลักษณะซุกซ่อนหรือไม่เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานกรณีผู้เสียหายยืนยันว่าถูกยึดเอกสารดังกล่าวไว้

๔) หลักฐานทางการเงิน เช่น สมุดบัญชีธนาคาร บัตรเอทีเอ็ม หลักฐานการส่งเงิน ตู้เซฟ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจสอบรายได้ของแรงงาน และเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการสืบสวนความผิดฐานฟอกเงินอีกส่วนหนึ่ง

๕) หลักฐานแสดงว่ามีการพันธนาการ เช่น กุญแจประตู กุญแจมือ โซ่ตรวน เป็นต้น

๖) หลักฐานทางการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ ใบเสร็จรับเงินค่าโทรศัพท์จดหมายติดต่อกับผู้อื่น เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการสืบหาและเชื่อมโยงขบวนการค้ำมนุษย์

๗) หากเป็นคนต่างด้าวให้ตรวจยึดหลักฐานการเดินทางและหลักฐานการเข้าเมือง ใบอนุญาตทำงานหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบหานายจ้างและผู้เกี่ยวข้อง

๘) รถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ที่จอดใกล้เคียงสถานที่เกิดเหตุ เนื่องจากอาจมีพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องอยู่ภายใน รวมทั้งอาจทราบเบาะแสเชื่อมโยงกับผู้กระทำผิดได้

๙) ในบางกรณีอาจมีการเรียกค่าไถ่จากญาติผู้เสียหาย และอาจมีการโอนเงินเข้าบัญชีผู้ต้องสงสัย ให้ตรวจหาหลักฐานการเปิดบัญชีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๑๐) เสื้อผ้าเครื่องใช้ของแรงงานหรือผู้เสียหาย เพื่อแสดงให้เห็นว่าแรงงานหรือผู้เสียหายพักอาศัยอยู่ในที่เกิดเหตุ

๑๑) หลักฐานจากกล้องวงจรปิดใกล้ที่เกิดเหตุอาจทำให้เห็นการเคลื่อนไหวของผู้เสียหายและผู้ต้องสงสัย

๔.๕.๓ การแสวงหาประโยชน์จากการนำคนมาขอตาน

การรวบรวมพยานหลักฐานในการดำเนินคดีลักษณะนี้ เจ้าหน้าที่ต้องใช้วิธีเฝ้าจุด และสะกดรอยตามกลุ่มขบวนการไปยังที่ต่าง ๆ เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานก่อนทำการจับกุมซึ่งหลักฐานที่สำคัญ ได้แก่

๑) หลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าขบวนการค้ำมนุษย์มารับและส่งผู้เสียหายบริเวณที่เกิดเหตุ (อาจใช้วิธีการสะกดรอยและถ่ายภาพหรือบันทึกภาพวิดีโอไว้เป็นหลักฐาน)

๒) การใช้วิธีล่อซื้อโดยการให้เจ้าหน้าที่แฝงตัวเป็นประชาชนที่สัญจรไปมาแล้วนำเงิน (เงินล่อซื้อ) ให้ทานกับผู้เสียหายแล้วเฝ้าสังเกตการณ์ว่ามีผู้ใดมานำเงินไปจากผู้เสียหายหรือไม่ หากมีให้ถ่ายรูปหรือบันทึกภาพวิดีโอเป็นหลักฐาน

๓) เข้าตรวจค้นบริเวณที่พัก หรือที่กักตัวผู้เสียหาย และเก็บพยานหลักฐานเช่นเดียวกันกับการเก็บพยานหลักฐานในคดีค้ำมนุษย์ในรูปแบบการบังคับใช้แรงงานตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้อ ๔.๕.๒

๔) กรณีมีการกล่าวอ้างว่าบุคคลใดเป็นบิดาหรือมารดาของผู้เสียหายซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ให้เก็บหลักฐานเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ดีเอ็นเอ โดยระหว่างการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้ส่งตัวผู้เสียหายที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ไปยังสถานสงเคราะห์เพื่อให้การสงเคราะห์ และช่วยเหลือกรณีผู้เสียหายอายุเกินกว่า ๑๘ ปี ให้ไปดูการปฏิบัติในบทที่ ๔

๕. การจัดทำบันทึกการตรวจค้น

เจ้าหน้าที่ผู้เข้าปฏิบัติจะต้องจัดทำบันทึกการตรวจสอบหรือบันทึกการตรวจค้นเพื่อเป็นหลักฐานส่งให้พนักงานสอบสวน เพื่อประกอบการดำเนินคดี สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจมีการกำหนดแนวทางการจัดทำบันทึกการตรวจค้นไว้ ๒ แบบ คือ บันทึกการค้นโดยมีหมายค้นและบันทึกการค้นโดยไม่มีหมายค้น นอกจากนั้น หากเป็นการเข้าทำการตรวจค้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๗ (๔) แห่ง พ.ร.บ. ป้องกันและ

ปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้เป็นหัวหน้าต้องส่งสำเนารายงานเหตุผล และผลการตรวจค้นบัญชีพยานหลักฐานหรือบุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหาย และบัญชีทรัพย์สินที่ยึดอายัดไว้ต่อศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่ทำการตรวจค้น หรือศาลอาญาภายใน ๔๘ ชั่วโมง หลังสิ้นสุดการตรวจค้นด้วย

ข้อสังเกต

ในกรณีที่เข้าช่วยเหลือผู้เสียหายจากสถานที่ที่หน่วยงานนี้เกี่ยวข้องกึ่งจากการค้าประเวณี เรือประมง โรงงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นที่รโหฐานและยากแก่การกลับไปรวบรวมพยานหลักฐานและพนักงานสอบสวนไม่ได้ร่วมปฏิบัติด้วย หากเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้เข้าช่วยเหลือได้รวบรวมและเก็บพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาพถ่าย อาวุธ คราบเลือดสิ่งของ เอกสารหนังสือเดินทาง จดหมายบันทึกส่วนตัวบัญชีรายชื่อรายรับ-รายจ่ายรถยนต์ที่ใช้ในการนำพา โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ บัตรผู้ป่วย ใบเสร็จรับเงินค่ารักษาพยาบาล ฯลฯ ที่ผู้เสียหายยืนยันว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเห็นว่าสิ่งของดังกล่าวเป็นสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แล้วบันทึกรายละเอียดในการตรวจยึดพร้อมระบุเหตุผลที่ยึดสถานที่ตรวจพบ รวมทั้งทำแผนที่หรือผังที่ตั้งของพยานหลักฐานแต่ละชนิดไว้ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดี

๖. การดำเนินงานตามมาตรการที่เกี่ยวข้องกับสถานประกอบกิจการ โรงงาน และยานพาหนะ

ให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๑๖/๒ (ภาคผนวก ก.) คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๒/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ และคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๔๖/๒๕๕๙ เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๒๒/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๒๙ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙ โดยเคร่งครัด (ภาคผนวก ข.)

หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการสั่งปิดสถานประกอบการหรือโรงงานชั่วคราว
 การพักใช้ใบอนุญาตประกอบการสำหรับการประกอบธุรกิจหรือโรงงาน
 การห้ามใช้ยานพาหนะเป็นการชั่วคราว หรือดำเนินมาตรการที่จำเป็นเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำอีก
 ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

บทที่ ๓ การจับกุม

๑. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๘ (หน้า ๑๘)

๒. การแจ้งความนำจับและการขอรับเงินรางวัลหรือค่าตอบแทนในการนำจับ (หน้า ๑๙)

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๘ การจับจะต้องกระทำโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ และต้องมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล ยกเว้น

๑. เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือ

๒. เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมืออาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นซึ่งอาจใช้ในการกระทำความผิด หรือ

๓. เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นแต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้หรือ

๔. เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราว

เจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับจะขอความช่วยเหลือจากบุคคลใกล้เคียงเพื่อจัดการตามหมายจับนั้นก็ได้ แต่จะบังคับให้ผู้ใดช่วยโดยอาจเกิดอันตรายแก่เขาไม่ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒

ข้อสังเกต

๑. เจ้าพนักงานจะขอให้บุคคลที่อยู่ใกล้เคียงช่วยจับได้ เฉพาะกรณีที่มีหมายจับบุคคลที่จะถูกจับเท่านั้น

๒. พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่มีอำนาจในการจับกุมตัวผู้กระทำความผิด แต่อาจเป็นผู้ช่วยเจ้าพนักงานในการจัดการตามหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๒ หรือ เป็นกรณีพบการกระทำความผิดซึ่งหน้า แต่ก็ต้องเป็นความผิดตามที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาด้วย เช่น ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ความผิดฐานประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกาย หรือความผิดฐานกระทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ เป็นต้น

๓. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๑ ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้เสียหายในความผิดฐานเข้ามาออกไปหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานฐานปลอมหรือใช้หนังสือเดินทางปลอมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณีเฉพาะที่เกี่ยวกับการติดต่อชักชวนแนะนำตัว ติดตาม หรือรับเร้าบุคคลเพื่อค้าประเวณี

และการเข้าไปมีส่วนร่วมในสถานการณ์ค่าประเมินเพื่อค่าประเมิน หรือความผิดฐานเป็นคนต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้ รับผิดชอบตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว ดังนั้น การพิจารณาจับบุคคลหนึ่งบุคคลใดควรที่จะ คัดแยกผู้เสียหายเบื้องต้นก่อนว่าบุคคลที่จะจับเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือไม่ หากเป็นผู้เสียหาย และไม่ได้กระทำความผิดอื่นนอกจากที่กล่าวข้างต้น ก็ไม่ควรที่จะจับกุม

๒. การแจ้งความนำจับและการขอรับเงินรางวัลหรือค่าตอบแทนในการนำจับ

คณะกรรมการประสานและกำกับการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ได้ออกประกาศฉบับลงวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ กำหนดวงเงินและรายการค่าใช้จ่ายเป็นเงินรางวัลและ ค่าตอบแทนในการนำจับและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ โดยมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

เงินรางวัลและค่าตอบแทน		
ผู้แจ้งความนำจับ	การขอรับเงินรางวัลหรือค่าตอบแทน	ระยะเวลาในการยื่นคำร้องและขอรับเงินรางวัลหรือค่าตอบแทน
ผู้แจ้งความนำจับ คือ ผู้แจ้งความหรือให้เบาะแสจับผู้ต้องหาหรือจำเลยต่อเจ้าหน้าที่ผู้รับแจ้งความจนเจ้าพนักงานจับกุมตัวผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้	๑. ในเขตกรุงเทพมหานคร : ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์/รองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์/ผู้อำนวยการกองต่อต้านการค้ามนุษย์ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์/ผู้อำนวยการกองต่อต้านการค้ามนุษย์ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๑. ให้ยื่นภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่จับกุมตัวได้และนำส่งพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลที่มีหน้าที่ดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิดได้
ผู้รับแจ้งความนำจับ	๒. ในส่วนภูมิภาค : ผู้ว่าราชการจังหวัด/รองผู้ว่าราชการจังหวัด/พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด	๒. ผู้มีสิทธิได้รับเงินรางวัลและค่าตอบแทนจะต้องขอรับเงินจากผู้รับคำร้องภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือหากพ้นกำหนดดังกล่าวให้เงินรางวัลและค่าตอบแทนดังกล่าวตกเป็นของกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
๑. ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์/รองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์/ผู้อำนวยการกองต่อต้านการค้ามนุษย์ สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	๓. ข้าราชการทหาร : ผู้บังคับการกรมหรือเทียบเท่าขึ้นไป	
๒. พนักงานสอบสวน/เจ้าพนักงานตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป		
๓. ผู้ว่าราชการจังหวัด/รองผู้ว่าราชการจังหวัด/ปลัดจังหวัด/นายอำเภอ/ปลัดอำเภอ		
๔. ผู้บังคับบัญชาหน่วยทหารตั้งแต่ชั้นผู้บังคับกองพันหรือเทียบเท่าขึ้นไป/นายทหารฝ่ายการสารวัตร/นายทหารฝ่ายสารวัตรสืบสวนสอบสวน		
๕. เจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์		

เอกสารประกอบการยื่นคำร้อง

๑. สำเนาใบรับแจ้งความนำจับ
๒. สำเนาบันทนาการจับกุมของเจ้าพนักงานสืบสวนหรือจับกุมและพนักงานสอบสวนที่ปรากฏเลขรับคดีอาญา
๓. สำเนาคำฟ้องของพนักงานอัยการ หรือคำสั่งศาลที่มีหน้าที่ดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือจำเลยแล้วแต่กรณี
๔. ข้อตกลงในการแบ่งเงินรางวัลและค่าตอบแทน (ถ้ามี)
๕. หลักฐานการสละสิทธิที่ได้รับเงินสินบน เงินรางวัล หรือเงินอื่นในลักษณะเดียวกันตามกฎหมายหรือระเบียบอื่นในคดีความผิดฐานค้ำมนุษย์คดีเดียวกันนี้ (ถ้ามี)

หมายเหตุ ๑) ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน อาจแจ้งความนำจับด้วยวาจา แล้วจึงนำหลักฐานการแจ้งความนำจับภายหลังการจับกุมก็ได้

๒) ในกรณีที่มีผู้แจ้งความนำจับหรือเจ้าพนักงานสืบสวน หรือจับกุม หรือพนักงานสอบสวนถึงแก่กรรม หรือมีความจำเป็นอื่นใด ไม่สามารถยื่นคำขอรับเงินรางวัลหรือค่าตอบแทนได้ ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดกหรือผู้มีส่วนได้เสียของผู้แจ้งความนำจับหรือของเจ้าพนักงานสืบสวน หรือจับกุม หรือของพนักงานสอบสวน เป็นผู้ดำเนินการแล้วแต่กรณี

บทที่ ๔

การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

๑. ข้อควรพิจารณาก่อนทำการสัมภาษณ์ (หน้า ๒๑)

๒. ข้อควรพิจารณาระหว่างทำการสัมภาษณ์และหลังเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ (หน้า ๒๒)

๓. การดำเนินการหลังการคัดแยกเสร็จสิ้น (หน้า ๒๔)

การคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นการสัมภาษณ์เบื้องต้นเพื่อคัดแยกว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ เป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ส่วนทีมสหวิชาชีพมีหน้าที่ช่วยพนักงานสอบสวนสัมภาษณ์เพื่อคัดแยกผู้เสียหายเบื้องต้น กรณีที่พนักงานสอบสวนและทีมสหวิชาชีพมีความเห็นไม่ตรงกัน ให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้ตัดสินชี้ขาดหรือวินิจฉัยเป็นข้อยุติ

แม้ว่ากระบวนการคัดแยกผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จะไม่มีกฎหมายบังคับว่าจำเป็นต้องทำหรือใครมีหน้าที่ต้องทำ แต่การคัดแยกที่มีประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งทั้งต่อตัวผู้เสียหายและพนักงานสอบสวน เนื่องจากการคัดแยกที่รวดเร็วถูกต้อง และแม่นยำ จะช่วยให้ผู้เสียหายหลุดพ้นจากการถูกแสวงหาประโยชน์ได้เร็วขึ้นทำให้ผู้เสียหายรู้สึกปลอดภัยและเชื่อมั่นในการทำงานของเจ้าหน้าที่ อันจะนำไปสู่ความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในขั้นตอนต่อไป อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการคัดแยกเบื้องต้นจะไม่มีผลในการผูกมัดให้พนักงานสอบสวนต้องยึดถือตามนั้น แต่อาจช่วยให้พนักงานสอบสวนได้รับความร่วมมือจากบุคคลที่ผ่านการคัดแยกเบื้องต้นแล้วเชื่อว่าเป็นผู้เสียหายซึ่งจะทำให้แนวทางในการสอบสวนดำเนินไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๑. ข้อควรพิจารณาก่อนทำการสัมภาษณ์

๑.๑ การสัมภาษณ์เพื่อทำการคัดแยกผู้เสียหายไม่ใช่การสอบสวน แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบว่าคุณคนนั้นเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์จริงหรือไม่ และเพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงที่จำเป็นเพื่อนำไปใช้ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด รวมทั้งต้องสร้างความไว้วางใจ และทำให้เหยื่อเกิดความรู้สึกปลอดภัย

๑.๒ หากเป็นไปได้ควรใช้ผู้สัมภาษณ์/ล่าม ที่มีประสบการณ์

๑.๓ พึงระลึกเสมอว่าการบันทึกการสัมภาษณ์มีความสำคัญยิ่งต่อการวางแผนช่วยเหลือและดำเนินคดี

๑.๔ ก่อนเริ่มสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์ควรพยายามเรียนรู้และหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เสียหายให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น ความเชื่อด้านศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม เป็นต้น

๑.๕ ผู้เสียหายบางคนอาจไม่ตอบตามความเป็นจริง หรือตอบตามที่ได้รับคำแนะนำมา หรืออาจไม่ยอมตอบคำถามใด ๆ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากหลายสาเหตุ เช่น

- ๑) เชื่อว่าตนหรือคนที่ตนรู้จัก กำลังถูกคุกคามและไม่ปลอดภัย
- ๒) เชื่อว่าตนได้ทำความผิดและต้องถูกจับกุมดำเนินคดี
- ๓) ผู้เสียหายคนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการค้ามนุษย์
- ๔) ไม่ตระหนักถึง หรือถูกหลอก หรือได้รับข้อมูลที่ผิดเกี่ยวกับสิทธิในฐานะเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

๕) รู้สึกพึงพอใจกับสถานะภาพที่เป็นอยู่ มากกว่าสถานะภาพที่เคยเป็นมาก่อนที่จะตกเป็นผู้เสียหาย

- ๖) รู้สึกละอายใจ หรืออับอายที่จะเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นกับตนให้ผู้อื่นฟัง
- ๗) กลัวว่าเมื่อเรื่องของตนถูกเปิดเผย จะถูกตำหนิ ประณาม
- ๘) ความเชื่อด้านวัฒนธรรม ศาสนา
- ๙) รู้สึกว่าตนต้องรับผิดชอบหรือสมควรได้รับผลจากการกระทำของตน
- ๑๐) ต้องการรักษาสัมพันธภาพที่เคยมีกับผู้ต้องหาหรือผู้กระทำผิด ผู้เสียหายบางคนถูกแนะนำให้รู้จักกับผู้กระทำผิด โดยเพื่อน หรือญาติ ซึ่งทำให้ผู้เสียหายเกิดความรู้สึกผูกพัน หรือไม่กล้าให้ความร่วมมือเพราะเกรงว่าเพื่อน หรือญาติของตนจะเดือดร้อนบางกรณีขบวนการค้ามนุษย์อาจใช้วิธีการพัฒนาความผูกพันทางด้านจิตใจและอารมณ์อย่างค่อยเป็นค่อยไป จนกระทั่งผู้เสียหายไว้วางใจและยอมทำตามที่ขบวนการค้ามนุษย์บงการหรือจนถึงขั้นที่ผู้เสียหายมีความรู้สึกที่ดีต่อคนที่มาแสวงหาประโยชน์ มีพฤติกรรมเข้าข้างช่วยเหลือ แต่กลับรู้สึกไม่ดีหรือเป็นปรปักษ์ต่อสมาชิกในครอบครัว เพื่อน หรือเจ้าหน้าที่ที่พยายามจะช่วยเหลือ

๑๑) ในกรณีของผู้เสียหายที่เป็นชาวต่างประเทศ พวกเขาอาจกังวลเกี่ยวกับสถานะภาพทางกฎหมาย รวมทั้งสิทธิและความช่วยเหลือต่าง ๆ

๑.๖ ก่อนเริ่มทำการสัมภาษณ์ผู้เข้าช่วยเหลือควรให้ข้อมูลในการช่วยเหลือผู้เสียหาย รวมทั้งข้อมูลจากผู้เข้ามาทำการช่วยเหลือต้องมั่นใจว่า ผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือขั้นพื้นฐาน ได้แก่ อาหาร การรักษาพยาบาล ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า ของใช้ส่วนตัว และความปลอดภัยอย่างเหมาะสมแล้ว

๒. ข้อควรพิจารณาระหว่างการสัมภาษณ์และหลังเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์

๒.๑ ก่อนเริ่มสัมภาษณ์ ต้องอธิบายให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ บทบาทของผู้สัมภาษณ์ ผู้ถูกสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์ต้องเป็นไปโดยสมัครใจ ควรแจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบว่า เขากำลังถูกสัมภาษณ์ในฐานะเป็นผู้เสียหายไม่ใช่เป็นผู้ต้องหา และจะไม่ถูกดำเนินคดี

๒.๒ การจัดให้มีผู้สัมภาษณ์ที่เป็นเพศเดียวกับผู้ถูกสัมภาษณ์ อาจช่วยทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์รู้สึกสะดวกใจที่จะเล่าเรื่องหรือให้ข้อมูลมากกว่า

๒.๓ แจ้งให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบว่า การสัมภาษณ์จะถูกบันทึก และหากมีการฟ้องร้องดำเนินคดีจะถูกนำไปใช้ในกระบวนการทางกฎหมาย

๒.๔ อนุญาตให้บุคคลที่ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความสนิทสนมคุ้นเคยซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ร่วมระหว่างการสัมภาษณ์พูดคุย เพราะจะช่วยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความรู้สึกผ่อนคลายและเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือ

๒.๕ ผู้ที่ทำการสัมภาษณ์พึงตระหนักอยู่ตลอดเวลาว่า การแสดงออกอย่างเป็นมิตร สุภาพ และแสดงความเอื้ออาทรต่อผู้ถูกสัมภาษณ์ จะช่วยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความรู้สึกผ่อนคลายและไว้วางใจซึ่งจะทำให้ผู้ถูกสัมภาษณ์กล้าพูดและให้ข้อมูล

๒.๖ ผู้สัมภาษณ์ต้องมีความอดทนและใส่ใจกับเรื่องที่ถูกสัมภาษณ์กำลังเล่า หลีกเลี่ยงการคาดคั้นให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เร่งเล่าเรื่องหรือให้ข้อเท็จจริง อย่าแสดงออกถึงความเบื่อหน่าย ความไม่เชื่อถือนในเรื่องที่ถูกสัมภาษณ์กำลังเล่า หรือขัดจังหวะการเล่าของผู้ถูกสัมภาษณ์ด้วยคำถามในลักษณะโต้แย้ง

๒.๗ ใช้คำถามสั้น ๆ และใช้คำธรรมดาสามัญ หลีกเลี่ยงการถามย้าไปมา เว้นแต่ผู้ถูกสัมภาษณ์ต้องการให้อธิบาย หลีกเลี่ยงการถามที่จะเป็นการซ้ำเติมความขอกข์จิตใจของผู้ถูกสัมภาษณ์

๒.๘ เปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ซักถาม หากเขามีข้อสงสัยใด ๆ

๒.๙ หลีกเลี่ยงการให้คำมั่น หรือสัญญาในเรื่องหนึ่งเรื่องใด ที่ยังไม่มีความแน่นอน

๒.๑๐ สรุปความเข้าใจของผู้สัมภาษณ์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟัง

๒.๑๑ หลังเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ สรุปสิ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ฟัง เพื่อให้เขาจะได้แก้ไขข้อผิดพลาด หรือเพิ่มเติมข้อมูลเพื่อให้ครบถ้วน

หมายเหตุ

- ๑) กรณีที่ผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นเด็กควรให้ผู้ที่มีประสบการณ์ในการช่วยเหลือคุ้มครองเด็ก เข้าร่วมในการสัมภาษณ์
- ๒) สถานที่ในการสัมภาษณ์ควรจัดแยกเป็นสัดส่วนให้พ้นจากสายตาของผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้กระทำผิด
- ๓) การรักษาความลับของข้อมูลที่ได้จากผู้ถูกสัมภาษณ์ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับตัวถูกสัมภาษณ์ และสมาชิกในครอบครัวถือเป็นสิ่งสำคัญและต้องเก็บรักษามิให้รั่วไหลไปสู่ผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง
- ๔) ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของผู้ถูกสัมภาษณ์ และสมาชิกในครอบครัว โดยทำการประเมินความเสี่ยงเป็นระยะ ๆ รวมทั้งต้องประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นหรือเพิ่มขึ้นหลังจากผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ความร่วมมือหรือให้ข้อมูล หรือหลังจากที่เจ้าหน้าที่มีการปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น ทำการตรวจค้น หรือจับกุมสมาชิกในขบวนการค้ำมนุษย์ เป็นต้น

๓. การดำเนินการหลังการคัดแยกเสร็จสิ้น

๓.๑ กรณีเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

ให้ส่งตัวผู้เสียหายพร้อมแบบสัมภาษณ์เบื้องต้นให้พนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินการรับคำร้องทุกข์และสอบปากคำ แล้วส่งต่อให้หน่วยงานสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อดำเนินการตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑

๓.๒ กรณีเป็นบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

๑) ในกรณีมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริง และเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่บุคคลดังกล่าว พนักงานเจ้าหน้าที่อาจจัดให้บุคคลดังกล่าว **เข้ารับการคุ้มครองชั่วคราวในสถานที่ที่เหมาะสมที่ไม่ใช่ที่คุมขัง** ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๙

๒) จัดทำรายงานให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณีทราบ โดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ **ต้องไม่เกินยี่สิบสี่ชั่วโมงนับตั้งแต่จัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองชั่วคราว**

๓) หากมีความจำเป็นต้องคุ้มครองเกินกว่า ๒๔ ชั่วโมง พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งอนุญาต ทั้งนี้ **ศาลมีอำนาจอนุญาตได้ไม่เกิน ๗ วัน** โดยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

๔) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการสอบปากคำบุคคลดังกล่าวในฐานะผู้ให้ถ้อยคำ และรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้นเพื่อประกอบการยื่นคำร้องด้วย

๕) หากศาลไม่อนุญาตการคุ้มครองชั่วคราวยุติหากเป็นคนไทยจะได้รับการปล่อยตัว และคนต่างชาตินี้จะต้องดำเนินคดีตามกฎหมายอื่นต่อไป

๖) หากศาลอนุญาต เมื่อครบกำหนดแล้วยังไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นผู้เสียหายหรือไม่ การคุ้มครองยุติ แต่หากระบุได้ว่าเป็นผู้เสียหาย ให้นำตัวบุคคลนั้นเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองช่วยเหลือต่อไป

๓.๓ กรณีไม่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์

๓.๓.๑ กรณีที่เป็นขอทาน

๑) หากบุคคลนั้นเป็นคนไทยอายุ **๑๘ ปีขึ้นไป** ให้นำส่งหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๒) หากเป็นชาวต่างชาติอายุ **๑๘ ปีขึ้นไป** ให้นำส่งสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง (ตม.) เพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

๓) หากเป็นเด็กอายุต่ำกว่า **๑๘ ปี** ทั้งคนไทยและต่างชาติดำเนินการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ นำส่งสถานแรกรับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก คือ บ้านพักเด็กและครอบครัวซึ่งมีอยู่ทั่วทุกจังหวัด

๔) กรณีคนต่างชาตินี้มาในรูปแบบมารดาและเด็กกระหว่างดำเนินการทางคดีกับบิดามารดาหรือผู้ปกครอง หรือรอพิสูจน์ยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดา ผู้ปกครองและเด็ก

ให้นำเด็กส่งหน่วยงานสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อคุ้มครองเด็ก โดยมีหน่วยงานให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือตามบันทึกข้อตกลงในการพัฒนาระบบคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง คนขอทาน และผู้ด้อยโอกาสในชุมชน เพื่อจัดระเบียบขอทานระหว่างกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อรอพิสูจน์และยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดา ผู้ปกครอง และเด็ก เมื่อดำเนินการทางคดีหรือพิสูจน์ยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างบิดา มารดา ผู้ปกครอง และเด็กเสร็จแล้ว ให้ประสานพนักงานสอบสวนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๓.๓.๒ กรณีที่เป็นการค้าประเวณี

๑) หากเป็นเด็กอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ทั้งชาวไทยและต่างชาติ และไม่ปรากฏว่าต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรือต้องคำพิพากษาให้จำคุก ให้พนักงานสอบสวนในกรณีที่ได้เปรียบเทียบคดีแล้วดำเนินการจัดส่งตัวเด็กผู้นั้นไปเพื่อรับการดูแลในสถานแรกรับตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กคือ บ้านพักเด็กและครอบครัวซึ่งมีอยู่ทั่วทุกจังหวัด

๒) หากเป็นคนไทยอายุ ๑๘ ปีขึ้นไป หากศาลพิพากษาลงโทษและเห็นสมควรให้ผู้กระทำความผิดรับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพด้วยหรือถ้าบุคคลนั้นประสงค์ที่จะได้รับการคุ้มครองและพัฒนาอาชีพ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการจัดส่งตัวผู้นั้นไปเพื่อรับการดูแลในสถานแรกรับคือ บ้านพักเด็กและครอบครัว หรือสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ๔ แห่ง (บ้านเกร็ด ตระการจังหวัดนนทบุรี บ้านสองแคว จังหวัดพิษณุโลก บ้านนารีสวัสดิ์ จังหวัดนครราชสีมา และบ้านศรีสุราษฎร์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี)

๓) หากเป็นชาวต่างชาติอายุ ๑๘ ปีขึ้นไปให้นำส่งสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

หมายเหตุ

- ๑) กรณีที่เป็นคนต่างชาติและไม่ใช้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์หรือเป็นผู้เสียหายแต่ไม่ยินยอมเข้ารับความช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพ ตามมาตรา ๓๓ ให้ประสานงานส่งตัวไปยังสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เพื่อรอการส่งกลับประเทศภูมิลำเนาตามช่องทางของรัฐ หากบุคคลนั้นมีเอกสารหลักฐานและมีสิทธิอยู่ในราชอาณาจักรให้ส่งคืนถิ่นที่อยู่ตามที่ได้รับอนุญาตในกรณีที่บุคคลนั้นมีสิทธิอยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราวเพื่อการทำงาน แต่ไม่สามารถกลับไปอยู่กับนายจ้างเดิมและไม่สามารถหานายจ้างใหม่ได้ถือว่าการอนุญาตนั้นสิ้นสุดให้นำส่งสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
- ๒) กรณีบุคคลอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี เป็นผู้เสียหายหรือไม่เป็นผู้เสียหาย ไม่ยินยอมเข้ารับความช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ (แล้วแต่กรณี) อาจมอบตัวบุคคลนั้นให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ เพื่อสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพระหว่างการสอบสวนก็ได้
- ๓) อายุของผู้เสียหายให้พิจารณานับแต่วันแรกที่ถูกเป็นผู้เสียหาย ในการประเมินอายุเบื้องต้น หากพิจารณาจากลักษณะทางกายภาพ รวมทั้งรูปร่างหน้าตาแล้ว ยังไม่สามารถยืนยันอายุได้ ต้องจัดให้บุคคลนั้นเข้ารับการรักษาร่างกายทางการแพทย์โดยทันที

๔) พึงระลึกว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๔๑ ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับผู้เสียหายในความผิดฐานเข้ามาออกไปหรืออยู่ในราชอาณาจักรโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมืองความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานฐานปลอมหรือใช้หนังสือเดินทางปลอมตามประมวลกฎหมายอาญาความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการติดต่อชักชวน แนะนำ ตัวติดตาม หรือรับเร้าบุคคลเพื่อค้าประเวณี และการเข้าไปมั่วสุมในสถานการค้าประเวณีเพื่อค้าประเวณี หรือความผิดฐานเป็นคนต่างด้าวทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว ดังนั้น เมื่อทำการคัดแยกแล้วพบว่าบุคคลใดเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ แม้เขาจะไม่ยินยอมเข้ารับความช่วยเหลือคุ้มครองหากบุคคลนั้นไม่ได้กระทำความผิดอื่นนอกจากที่กล่าวข้างต้น เจ้าหน้าที่ก็จะทำการจับกุมและดำเนินคดีกับเขาไม่ได้เช่นกัน

บทที่ ๕

การสอบสวน

๑. ข้อพิจารณาเบื้องต้น (หน้า ๒๑)	๒. การรายงานเหตุ (หน้า ๒๙)
๓. การสอบสวนผู้เสียหายที่เป็นหญิง (หน้า ๒๙)	๔. การสอบสวนผู้เสียหายที่เป็นเด็ก (หน้า ๒๙)
๕. การสอบสวนคดีความผิดที่มีโทษ ตามกฎหมายไทย ได้กระทำลงนอกราชอาณาจักร (หน้า ๒๙)	๖. สารสำคัญของ การสอบสวน (หน้า ๒๙)
๗. การสืบพยานล่วงหน้า (หน้า ๓๒)	๘. การสอบสวนผู้ต้องหา (หน้า ๓๓)
	๙. การขอลปล่อยตัวชั่วคราว (หน้า ๓๕)

๑. ข้อพิจารณาเบื้องต้น

๑.๑ คดีค้ำมนุษย์เป็นคดีอาญาแผ่นดิน การสอบสวนเริ่มต้นได้ทั้งด้วยการร้องทุกข์หรือการกล่าวโทษ

๑.๒ พนักงานสอบสวนควรนำข้อควรพิจารณาก่อน ระหว่าง และหลังการสัมภาษณ์ตามที่กล่าวไว้ในบทที่ ๔ ข้อ ๑ และ ๒ มาพิจารณาประกอบการดำเนินการด้วย

๑.๓ การสอบสวนผู้เสียหายคดีค้ำมนุษย์ พนักงานสอบสวนควรขอข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับสถานบริการที่เกิดเหตุจากนายทะเบียนสถานบริการ ข้อมูลเรือลำที่เกิดเหตุจากกรมเจ้าท่า ข้อมูลการอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าว การขออาชญาบัตรจากกรมประมง ข้อมูลเกี่ยวกับการจ้างแรงงานก่อนเกิดเหตุและการตกลงการจ่ายค่าจ้างหลังเกิดเหตุจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นำไปประกอบการสอบสวนเพราะผู้เสียหายอาจให้ข้อเท็จจริงต่อหน่วยงานดังกล่าว และไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ให้ไว้กับพนักงานสอบสวน หรืออาจมีข้อมูลที่อาจเชื่อมโยงไปยังกลุ่มขบวนการค้ำมนุษย์ได้หากข้อเท็จจริงไม่ตรงกัน พนักงานสอบสวนพึงหาพยานแวดล้อมกรณีเท่าที่ทำได้ เพื่อนำมาชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานประกอบการใช้ดุลยพินิจในการทำความเห็นทางคดี

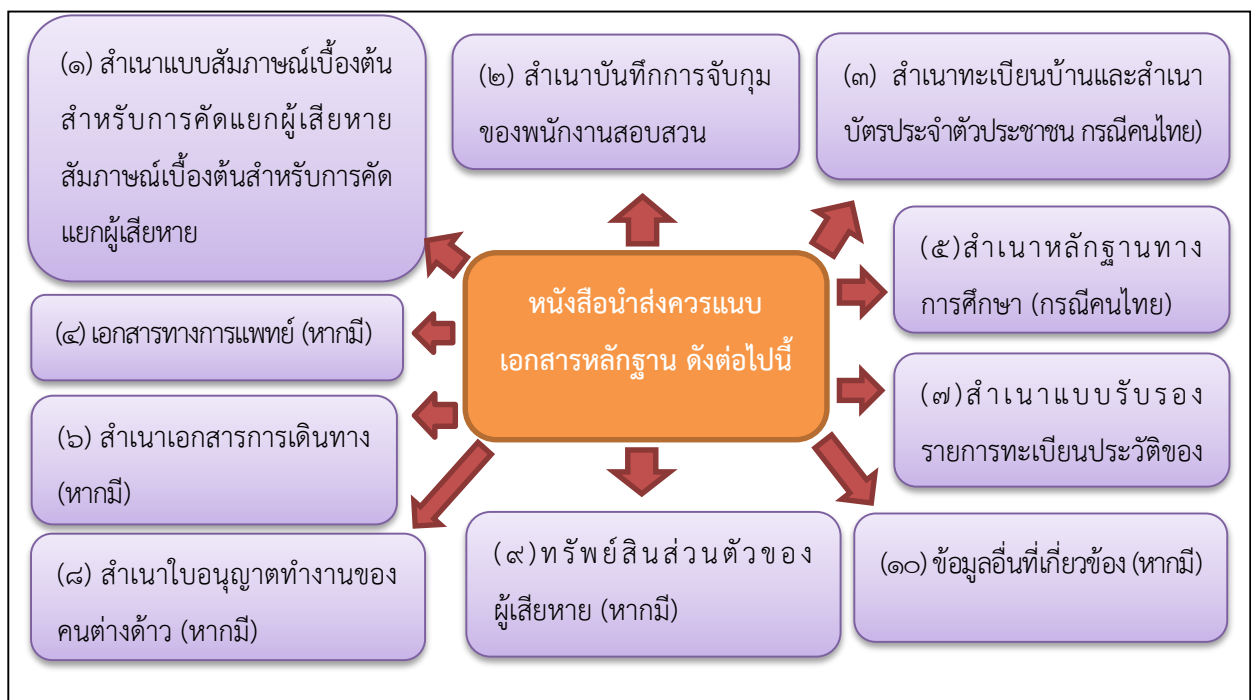
๑.๔ หลังรับแจ้งความร้องทุกข์ และสอบปากคำเบื้องต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้พนักงานสอบสวนทำหนังสือส่งตัวผู้เสียหายเข้ารับการรักษาสุขภาพภายใต้การดูแลของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดังนี้

๑) ผู้เสียหายที่เป็นเด็กหญิงและผู้เสียหายหญิงและบุตรที่เป็นเด็กชายอายุไม่เกิน ๖ ปี ประสานกองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อส่งต่อให้สถานคุ้มครอง และช่วยเหลือตามความเหมาะสมต่อไป

๒) ผู้เสียหายที่เป็นเด็กชายอายุ ๖ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปี นำส่งสถานแรกรับเด็กชายปากเกร็ด (บ้านภูมิเวท) จังหวัดนนทบุรี

๓) ผู้เสียหายที่เป็นชายอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป และผู้เสียหายที่มาในรูปแบบครอบครัวสามี ภรรยา และบุตร นำส่งหน่วยงานสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งนี้ หนังสือนำส่งควรแนบเอกสารหลักฐาน ดังต่อไปนี้

- (๑) สำเนาแบบสัมภาษณ์เบื้องต้นสำหรับการคัดแยกผู้เสียหาย
- (๒) สำเนาบันทนาการจับกุมของพนักงานสอบสวน
- (๓) สำเนาทะเบียนบ้านและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน (กรณีคนไทย)
- (๔) เอกสารทางการแพทย์ (หากมี)
- (๕) สำเนาหลักฐานทางการศึกษา (กรณีคนไทย)
- (๖) สำเนาเอกสารการเดินทาง (หากมี)
- (๗) สำเนาแบบรับรองรายการทะเบียนประวัติของคนต่างด้าว (ท.ร.๓๘/๑) (หากมี)
- (๘) สำเนาใบอนุญาตทำงานของคนต่างด้าว (หากมี)
- (๙) ทรัพย์สินส่วนตัวของผู้เสียหาย (หากมี)
- (๑๐) ข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง (หากมี)

๒. การรายงานเหตุ

หลังจากรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษแล้ว พนักงานสอบสวนต้องรับรายงานผู้บังคับบัญชาตามระเบียบโดยใช้แบบฟอร์มแบบรายงานเหตุอุกฉกรรจ์และสะท้อนขวัญและเหตุที่ต้องรายงานด่วนในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นคนต่างด้าว

๓. การสอบสวนผู้เสียหายที่เป็นหญิง

ในกรณีเป็นความผิดเกี่ยวกับเพศถ้าผู้เสียหายเป็นหญิงให้พนักงานสอบสวนหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้นยินยอมหรือมีเหตุจำเป็นเป็นอย่างอื่น และผู้เสียหายจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการถามปากคำนั้นด้วยก็ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๓

๔. การสอบสวนผู้เสียหายที่เป็นเด็ก

การสอบสวนผู้เสียหายที่เป็นเด็กให้ดำเนินการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ และก่อนเริ่มถามปากคำให้แจ้งสิทธิเด็ก ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคหนึ่ง ให้เด็กทราบ ในกรณีเป็นความผิดเกี่ยวกับเพศและผู้เสียหายเป็นหญิงให้พนักงานสอบสวนหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้นยินยอม หรือมีเหตุจำเป็นเป็นอย่างอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๓ ทั้งนี้ อาจจะจัดหาบุคคลที่เด็กร้องขอให้เข้าร่วมฟังการสอบสวนด้วย

๕. การสอบสวนคดีความผิดที่มีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักร

คดีความผิดส่วนใหญ่มีความเชื่อมโยงเป็นขบวนการทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้นเมื่อมีการร้องทุกข์กล่าวโทษ พนักงานสอบสวนควรพิจารณาเบื้องต้นว่า กรณีดังกล่าวเป็นคดีความผิดที่มีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักรหรือไม่ หากใช่ต้องรับมีหนังสือแจ้งให้อัยการสูงสุดพิจารณา มอบหมายหน้าที่ให้บุคคลใดเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๐ ระหว่างรอคำสั่งจากอัยการสูงสุด พนักงานสอบสวนสามารถทำการสอบสวนไปพลางได้เฉพาะกรณีมีเหตุจำเป็นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๐ วรรค ๕ เท่านั้น

๖. สำคัญของการสอบสวน

การสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานที่จะนำไปสู่การฟ้องร้องและลงโทษได้ ต้องมีพยานที่จะพิสูจน์องค์ประกอบทั้ง ๓ ประการ คือ การกระทำ (ใครทำอะไร) วิธีการ (ทำอะไร) และวัตถุประสงค์ของการกระทำ (เพื่ออะไร)

ในทุกสำนวนการสอบสวนต้องให้ได้ข้อมูลต่อไปนี้

๑) ชื่อ อายุ ที่อยู่ บิดามารดา ประวัติส่วนตัว เช่น อาชีพ รายได้ การศึกษา สถานภาพครอบครัว พร้อมพยานหลักฐาน

๒) จุดเริ่มต้นการติดต่อติดต่อด้วยเรื่องใดพร้อมพยานหลักฐาน

๓) การนำพยานเดี่ยวหรือกับพวก การส่ง-รับต่อเนื่องกัน พร้อมพยานหลักฐาน

- ๔) การถูกกระทำ ใครกระทำ ทำอย่างไร ด้วยวิธีการใด พร้อมพยานหลักฐาน
- ๕) ถูกหน่วงเหนี่ยวกักขังทำร้ายบังคับอย่างไรหรือไม่ พร้อมพยานหลักฐาน
- ๖) ผลจากการกระทำใครเป็นผู้รับรายได้ บาดเจ็บหรือบาดเจ็บ พร้อมพยานหลักฐาน
- ๗) การได้รับการช่วยเหลือหรือหลบหนีพร้อมพยานหลักฐาน

โดยให้ปรากฏรายละเอียดวันเวลาสถานที่เกิดเหตุพฤติการณ์และการกระทำทั้งหลายแห่งคดีพยานหลักฐานที่มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนข้อเท็จจริงดังกล่าว

๖.๑ กรณีการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการค้าประเวณี

ประเด็นในการซักถาม ได้แก่ ผู้เสียหายพักอาศัยอยู่กับผู้ใด ใครเป็นผู้ติดต่อชักชวน ชักชวนให้ไปทำอะไร ใครรับผู้เสียหายไว้ ใครเป็นผู้จัดหาสถานที่พักอาศัยที่ใด ติดต่อลูกค้าด้วยวิธีการอย่างไร ใครเป็นผู้ติดต่อ ใครเป็นผู้ควบคุมดูแลสถานที่บริการที่ใด ค่าบริการครั้งละเท่าไร ใครรับค่าบริการไว้ แบ่งกันอย่างไร ใครได้เท่าไร ผู้เสียหายได้เท่าไร มีบัญชีหรือไม่ ถูกข่มขู่ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกหลวงใช้อำนาจโดยมิชอบให้ขายบริการหรือไม่ ขณะเกิดเหตุผู้เสียหายอยู่ในความปกครองดูแลของผู้ใด

ถ้าเป็นเด็กพ่อแม่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลรู้หรือไม่แล้วทำอย่างไร

พยานหลักฐาน ได้แก่ บุคคลที่รู้เห็นการติดต่อระหว่างกลุ่มผู้กระทำผิดกับผู้เสียหาย หลักฐานการติดต่อ จดหมาย โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง หลักฐานทางการเงินและธนาคาร บันทึกส่วนตัว บันทึกการทำงาน รายรับรายจ่าย เงินส่วนแบ่ง เงินของกลาง ภาพถ่ายที่เกี่ยวข้อง

ร่องรอยบาดแผล รายงานการตรวจพิสูจน์ของแพทย์ หลักฐานการตรวจอายุ (กรณีไม่แน่ชัดเรื่องอายุ) และสิ่งของที่ได้จากที่พักอาศัย ฯลฯ

กรณีเป็นการค้ามนุษย์ในรูปแบบการค้าประเวณีข้ามชาติ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติจะต้องตรวจสอบหลักฐานการเข้า-ออกของผู้เสียหายจากสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง หลักฐานการขอหนังสือเดินทาง จากกองหนังสือเดินทางกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ หลักฐานการขอวีซ่าเข้าประเทศปลายทาง หลักฐานการซื้อตั๋วเครื่องบิน และตรวจสอบบุคคลในเที่ยวบินที่เดินทางเข้าและออกประเทศดังกล่าว แล้วนำข้อมูลมาเชื่อมโยงกันเพื่อสามารถวิเคราะห์หาผู้นำพาผู้เสียหายไปค้าประเวณี

๖.๒ กรณีการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการบังคับใช้แรงงาน

ประเด็นในการซักถาม ได้แก่ ผู้เสียหายพักอาศัยอยู่กับผู้ใด สมัครใจมาทำงาน หรือใครเป็นผู้ติดต่อชักชวน ชักชวนด้วยข้อความว่าอย่างไร เสียค่าเดินทางเองหรือใครออกให้ ใครพามาส่ง ที่ทำงาน ใครรับไว้ ได้ทำงานตามที่ถูกชักชวนหรือไม่ งานที่ทำเป็นงานอะไร ถ้างานไม่ตรงกับที่ชักชวนหรือต้องทำงานหนักงานเสี่ยงสมัครใจทำงานหรือไม่ ถ้าไม่สมัครใจได้โต้แย้งอย่างไรหรือไม่ ไม่ทำงานได้หรือไม่ ทำงานก็ชั่วโมง พักผ่อนทานอาหารเพียงพอหรือไม่ ใครเป็นผู้ควบคุมให้ทำงาน ผู้ควบคุมเกี่ยวข้องกับนายจ้าง หรือผู้รับไว้ได้อย่างไร ผลจากการทำงานบาดเจ็บหรือมีบาดแผลหรือไม่ รักษาอย่างไร มีข้อตกลงเรื่องการทำงาน และค่าจ้างหรือไม่กับผู้ใด ใครเป็นนายจ้าง ได้รับค่าจ้างครบถ้วนหรือไม่ ถูกข่มขู่ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบให้ทำงานหรือไม่อย่างไร

ถ้าผู้เสียหายเป็นเด็กพ่อแม่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลหรือไม่รู้แล้วทำอย่างไร

พยานหลักฐาน ได้แก่ บุคคลที่รู้เห็นการติดต่อระหว่างกลุ่มผู้กระทำความผิดกับผู้เสียหาย หลักฐานการติดต่อจดหมาย โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง สัญญาจ้าง หลักฐานทางการเงินและธนาคาร บันทึกส่วนตัว บันทึกการทำงาน ภาพถ่ายที่เกี่ยวข้อง ร่องรอยบาดแผล รายงานการตรวจพิสูจน์ของแพทย์ หลักฐานการตรวจอายุ (กรณีไม่แน่ชัดเรื่องอายุ) และสิ่งของที่ได้จากที่พักอาศัย ฯลฯ

๖.๓ กรณีการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากการนำคนมาขอตาน

ประเด็นในการซักถาม ได้แก่ ผู้เสียหายพักอาศัยอยู่กับผู้ใด สมัครใจมาขอตานหรือใครเป็นผู้ติดต่อชักชวน รู้หรือไม่ว่าต้องมาขอตาน เสียค่าเดินทางเองหรือใครออกให้ ใครเป็นผู้พามาขอตาน สถานที่ขอตาน ใช้อุปกรณ์อะไรประกอบการขอตาน ขณะขอตานมีใครควบคุมดูแลรายได้จากการขอตานต่อวัน ขอตานตั้งแต่เวลาใดถึงเวลาใด เงินที่ได้จากการขอตานเก็บไว้ที่ใด ใครเก็บ ใช้ประโยชน์อย่างไร คนที่พามาและควบคุมขอตานเกี่ยวข้องกับผู้เสียหายอย่างไร เมื่อเลิกขอตานต่อวันใครมารับ รับไปที่ใด ที่พักอาศัยที่ใด มีวันหยุดหรือไม่ สมัครใจขอตานหรือไม่ ถ้าไม่สมัครใจได้โต้แย้งอย่างไรหรือไม่ ไม่ขอตานได้หรือไม่ พักผ่อนทานอาหารเพียงพอหรือไม่ ถูกข่มขู่ใช้กำลังบังคับ ลักพาตัว ฉ้อฉล หลอกลวง ใช้อำนาจโดยมิชอบให้ขอตานหรือไม่ ขณะเกิดเหตุอยู่ในความปกครองดูแลของผู้ใด

ถ้าเป็นเด็กพ่อแม่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลหรือไม่รู้แล้วทำอย่างไร

พยานหลักฐาน ได้แก่ บุคคลที่รู้เห็นการติดต่อระหว่างกลุ่มผู้กระทำผิดกับผู้เสียหาย หลักฐานการติดต่อจดหมาย โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง หลักฐานทางการเงิน และธนาคาร บันทึกส่วนตัว บันทึกการทำงาน ค่าแรงเงินเหี้ยมหรือธนบัตรของกลาง ภาพถ่ายที่เกี่ยวข้อง ร่องรอยบาดแผล รายงานการตรวจพิสูจน์ของแพทย์ หลักฐานการตรวจอายุ (กรณีไม่แน่ชัดเรื่องอายุ) และ สิ่งของที่ได้จากที่พักอาศัยฯลฯ

หมายเหตุ ในการสอบสวนผู้เสียหาย ควรต้องทำให้ปรากฏในคำให้การว่า พนักงานสอบสวนได้แจ้งให้ผู้เสียหายทราบถึงสิทธิที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐาน ค้ำมนุษย์ และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายแล้ว

๗. การสืบพยานล่องหน้า

๗.๑ เหตุผลในการขอสืบพยานล่องหน้า

๑) เหตุตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๗ ทวิ ได้แก่ ผู้เสียหายเป็นชาวต่างชาติ ประสงค์จะเดินทางกลับประเทศ หรือผู้เสียหายเป็นบุคคลไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรืออยู่ห่างไกลจากศาล หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีความยุ่งยากกับพยานหลักฐาน หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น อันจะเป็นการยากที่จะนำพยานมาเบิกความในภายหลัง

๒) เหตุผลอื่นที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ เช่น เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีอิทธิพลและมีแนวโน้มว่าผู้เสียหายจะกลับคำให้การ เป็นต้น

๗.๒ ในคดีค้ามนุษย์ การสืบพยานล่องหน้าอาจเริ่มต้นโดยพนักงานอัยการ หรือพนักงานสอบสวนร้องขอไปยังพนักงานอัยการ หรือผู้เสียหายร้องขอไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ

๗.๓ ก่อนที่จะทำการสืบพยานล่องหน้า ควรมีการหารือร่วมกันว่าการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานได้ข้อเท็จจริงสมบูรณ์ครบถ้วนหรือไม่ เพียงใด และการสืบพยานล่องหน้าจะส่งผลกระทบต่อคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือไม่เพียงใด

๗.๔ การสืบพยานล่องหน้าไม่ได้จำกัดว่าผู้เสียหายต้องเป็นชาวต่างชาติเท่านั้น แม้ผู้เสียหายเป็นคนไทยก็สามารถขอให้ทำการสืบพยานล่องหน้าได้

๗.๕ พนักงานอัยการจะซักถามและนำสืบเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนที่ผู้เสียหายประสงค์จะเรียกร้องจากผู้ต้องหาหรือจำเลยไปในคราวเดียวกัน ดังนั้น จึงควรมีการประสานงานเร่งให้มีการประชุมเพื่อกำหนดค่าสินไหมทดแทนและแจ้งให้พนักงานอัยการทราบก่อนทำการสืบพยานล่องหน้า

๗.๖ การที่ผู้เสียหายได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพอยู่ในสถานคุ้มครองฯ ไม่ใช่เหตุผลที่จะปฏิเสธไม่ดำเนินการให้มีการสืบพยานล่องหน้า

๗.๗ คำร้องขอสืบพยานล่องหน้าให้ยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่อันเป็นที่ตั้งของสถานคุ้มครองฯ

๘. การสอบสวนผู้ต้องหา

ก่อนเริ่มถามคำให้การผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนต้องแจ้งสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗/๑ และดำเนินการตาม มาตรา ๑๓๔/๑-๑๓๔/๔ ก่อนเสมอ

๘.๑ การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

๑) การรับตัว การจับกุมและนำตัวไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุม ให้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๗๐, ๗๑, ๗๒ และ ๗๖

๒) การสอบสวนให้ดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๓ ทวิ และ มาตรา ๑๓๔/๑-๑๓๔/๔

๘.๒ การรายงานเหตุกรณีผู้ต้องหาเป็นคนต่างชาติ

กรณีที่ผู้ต้องหาเป็นคนต่างชาติ ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามหนังสือสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ ๐๐๒๙.๑๓๒/ว ๐๐๘๗ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เรื่อง แนวปฏิบัติกรณีต่างด้าวตกเป็นผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาในคดีอาญา หรือถึงแก่ความตายโดยผิดธรรมชาติ

๘.๓ การกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๓๒ กำหนดห้ามโจทก์อ้างจำเลยเป็นพยานในคดีเดียวกัน ดังนั้น หากประสงค์ให้ผู้ต้องหาคนหนึ่งคนใดมาเป็นพยานเพื่อพิสูจน์การกระทำผิดของผู้ต้องหาอีกคนหนึ่ง ก็ต้องมีการดำเนินการไม่ให้บุคคลนั้นอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีนั้นอีกต่อไป

ผู้มีอำนาจอนุญาตให้กันผู้ต้องหาเป็นพยาน

- ๑) กรุงเทพมหานครให้เสนอถึงผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นผู้อนุญาต
- ๒) ต่างจังหวัดให้เสนอถึงผู้บังคับการขึ้นไปเป็นผู้อนุญาต

วิธีปฏิบัติในการกันผู้ต้องหาเป็นพยาน

๑) ให้พนักงานสอบสวนสอบสวนผู้ต้องหานั้นในฐานะผู้ต้องหาไว้ในสำนวนการสอบสวน

๒) เสนอเรื่องให้ผู้มีอำนาจพิจารณาอนุญาตให้กันผู้ต้องหานั้นเป็นพยาน

๓) เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจให้กันผู้ต้องหาเป็นพยานแล้วให้มีความเห็นสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหารายนั้น หากผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่ให้ขอปล่อยตัว

๔) เสนอสำนวนการสอบสวนนั้นไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา

๕) พนักงานอัยการอาจมีคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องก็ได้ ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องให้ส่งตัวให้พนักงานอัยการเพื่อฟ้องต่อไป

๖) ถ้าพนักงานอัยการมีความเห็นสั่งไม่ฟ้องและได้แจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแก่พนักงานสอบสวนแล้ว ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหานั้นไว้ในฐานะพยานต่อไป

๘.๔ การดำเนินการตามกฎหมายฟอกเงิน

ตามมาตรา ๑๔ ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ กำหนดให้ความผิดฐานค้ำมนุษย์เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ และ พ.ศ. ๒๕๔๔ ข้อ ๔ และระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ประกอบหนังสือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๐๐๐๑ (กม ๑)/๔๒๘๕ ลงวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ กำหนดให้เมื่อมีการร้องทุกข์กล่าวโทษหรือจับกุมดำเนินคดีในความผิดฐานค้ำมนุษย์ หรือพนักงานอัยการมีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้กระทำผิดเพิ่มเติมในความผิดฐานค้ำมนุษย์ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเบื้องต้นในความผิดฐานค้ำมนุษย์ และรายงานรายละเอียดพฤติการณ์แห่งคดีดังกล่าว ไปยังสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทุกคดี ภายใน ๓ วัน นับตั้งแต่วันรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษหรือแจ้งข้อกล่าวหาเพิ่มเติม ขณะเดียวกันให้หัวหน้าหน่วยงานสั่งการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัดดำเนินการสืบสวนว่ามีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินด้วยหรือไม่ ตามข้อ ๕ ของระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๑๘ บทที่ ๒๓ หากมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินคดีความผิดฐานฟอกเงินให้หัวหน้าหน่วยงานจัดให้มีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย

หมายเหตุ สำหรับการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อการดำเนินคดีลักษณะนี้ อาจต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษว่าเป็นคดีความผิดที่มีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักรหรือไม่ หากใช้ต้องรับมีหนังสือแจ้งให้อัยการสูงสุดพิจารณามอบหมายหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๐

นอกจากนั้น หากพบว่าพยานหลักฐานจำเป็นที่อยู่ในต่างประเทศก็ควรที่จะพิจารณาเสียแต่เนิ่น ๆ ว่าสามารถจะนำเข้าสู่สำนวนการสอบสวนและใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลได้หรือไม่ เพียงใด จำเป็นต้องขอความร่วมมือจากต่างประเทศอย่างเป็นทางการ โดยผ่านพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือไม่ (บางประเทศอาจไม่ยอมมอบหลักฐานให้ เว้นแต่จะมีการร้องขอไปอย่างเป็นทางการจากรัฐบาลไทย) หากจำเป็นก็ควรต้องรีบดำเนินการเนื่องจากการดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าวจำเป็นต้องใช้เวลา และอาจมีผลกระทบต่อรูปคดี หากมีการจับกุมผู้กระทำผิดก่อนที่จะได้พยานหลักฐานสำคัญจากต่างประเทศ

๙. การขอลปล่อยตัวชั่วคราว

เนื่องจากพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและการรับฟังความคิดเห็นของผู้เสียหายในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการทางกฎหมายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพิจารณาคำร้องขอลปล่อยตัวชั่วคราว (มาตรา ๙) ดังนั้น พนักงานสอบสวนควรนำแนวทางที่กฎหมายกำหนดไว้มาใช้ประกอบการพิจารณาอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวเช่นกัน

หลักเกณฑ์สำคัญที่กฎหมายกำหนดประกอบการใช้ดุลพินิจในการปล่อยตัวชั่วคราว คือ

๑) ต้องคำนึงถึงผลกระทบหรือความเสียหายที่เกิดต่อร่างกายหรือจิตใจ และข้อวิตกกังวลหรือข้อคิดเห็นอย่างอื่นของผู้เสียหาย

๒) ต้องพิจารณาพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดประกอบ

๓) เป็นเครือข่ายหรือเป็นองค์กรอาชญากรรมหรือไม่

๔) เป็นผู้มียศหรือมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าไปเกี่ยวข้องกับกรกระทำผิดหรือไม่

๕) ความปลอดภัยของผู้เสียหาย

๖) ภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้นแก่พยานหลักฐาน

บทที่ ๖

การคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหาย

๑. การคุ้มครองชั่วคราว (หน้า ๓๖)
๒. การคุ้มครองสวัสดิภาพในสถานคุ้มครองฯ ตามมาตรา ๓๓ (หน้า ๓๗)
๓. การช่วยเหลือผู้เสียหาย มาตรา ๓๗ (หน้า ๓๘)
๔. การให้ความช่วยเหลือในการบังคับคดี ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดี ค้ำมนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙ (หน้า ๓๘)
๕. การช่วยเหลือผู้เสียหายได้รับการเยียวยาตามกฎหมายอื่น (หน้า ๓๙)

๑. การคุ้มครองชั่วคราว

๑.๑ ในกรณีมีเหตุจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริง และเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่บุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ พนักงานเจ้าหน้าที่อาจจัดให้บุคคลดังกล่าวเข้ารับการคุ้มครองชั่วคราวที่บ้านพักเด็กและครอบครัวซึ่งมีอยู่ทุกจังหวัด หรือสถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๙

๑.๒ เจ้าหน้าที่ที่รับตัวบุคคลดังกล่าวเข้ารับการคุ้มครองชั่วคราว ต้องทำบันทึกการรับตัว โดยให้เจ้าหน้าที่ผู้นำส่งลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานด้วย

๑.๓ ต้องรายงานให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณีทราบโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ต้องไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง นับตั้งแต่จัดให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความคุ้มครองชั่วคราว

๑.๔ หากมีความจำเป็นต้องคุ้มครองเกินกว่า ๒๔ ชั่วโมง พนักงานเจ้าหน้าที่ (ของหน่วยงานที่นำส่ง) ต้องยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งอนุญาต ทั้งนี้ ศาลมีอำนาจอนุญาตได้ไม่เกิน ๗ วัน โดยจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้

๑.๕ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ (ของหน่วยงานที่นำส่ง) ทำการสอบปากคำบุคคลดังกล่าว ในฐานะผู้ให้ข้อมูล และรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้นเพื่อประกอบการยื่นคำร้องด้วย

๑.๖ หากศาลไม่อนุญาต ให้ถือว่า การคุ้มครองชั่วคราวเป็นที่ยุติ และหากบุคคลดังกล่าวมีการกระทำผิดตามกฎหมายอื่น ให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมายนั้นต่อไป (ให้ดำเนินการตามบทที่ ๔)

๑.๗ หากศาลอนุญาต เมื่อครบกำหนดแล้วยังไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นผู้เสียหายหรือไม่ การคุ้มครองชั่วคราวยุติ แต่หากระบุได้ว่าเป็นผู้เสียหาย ให้นำตัวบุคคลนั้นเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองช่วยเหลือต่อไป

๒. การคุ้มครองสวัสดิภาพในสถานคุ้มครองฯ ตาม มาตรา ๓๓

- ๒.๑ การให้ความคุ้มครองตามมาตรา ๓๓ ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย
- ๒.๒ หลังรับตัวเข้าคุ้มครอง ให้เจ้าหน้าที่ของสถานคุ้มครองแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายทราบ
- ๒.๓ การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหาย ให้หน่วยงานที่รับตัวผู้เสียหายปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลซึ่งเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์พ.ศ. ๒๕๕๒ลงวันที่๕สิงหาคม๒๕๕๒

๓. การช่วยเหลือผู้เสียหาย มาตรา ๓๗

ตามมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ระบุว่าเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ การรักษาพยาบาล การบำบัดฟื้นฟู การเรียกร่องของผู้เสียหาย พนักงานเจ้าหน้าที่อาจดำเนินการให้มีการผ่อนผันให้ผู้เสียหายนั้นอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว และได้รับอนุญาตให้ทำงานเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายได้ ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงเหตุผลทางด้านมนุษยธรรมเป็นหลัก

๓.๑ การอนุญาตให้ผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ

ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การอนุญาตให้คนต่างด้าวบางจำพวก อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษ สำหรับผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ ๒) โดยอนุญาตให้ผู้เสียหาย อยู่ในราชอาณาจักรได้ไม่เกิน ๑ ปี และหากมีความจำเป็นตามข้อเท็จจริงแห่งคดีให้สามารถขอยายระยะเวลา ได้ครั้งละไม่เกินหนึ่งปี โดยให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยพิจารณาอนุญาตและกำหนดระยะเวลาให้คนต่างด้าวผู้นั้นอยู่ในราชอาณาจักร

ขั้นตอนในการขอย่อยในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว

๑) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ส่งหลักฐานของผู้เสียหาย (ประวัติและเอกสารของพนักงานสอบสวน) ให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักร เป็นการชั่วคราว

๒) กระทรวงมหาดไทยแจ้งรายชื่อผู้เสียหายที่ได้รับอนุญาตให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กองต่อต้านการค้ามนุษย์) ทราบ

๓) กองต่อต้านการค้ามนุษย์แจ้งรายชื่อผู้เสียหายที่ได้รับอนุญาตให้สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ทราบ

๔) สถานคุ้มครองสวัสดิภาพผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์นำผู้เสียหายพร้อมสำเนาหนังสืออนุญาตจากกระทรวงมหาดไทย ไปยื่นคำร้องเพื่อจัดทำทะเบียนประวัติต่อนายทะเบียนอำเภอหรือท้องถิ่น พร้อมถ่ายรูป ซึ่งสำนักทะเบียนท้องถิ่นจะออกเอกสารแบบ ๘๙/๑ ให้แก่ผู้เสียหาย เพื่อใช้เป็นหลักฐานในการรับบัตรประจำตัวบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนซึ่งใช้ระยะเวลา ๑๐ วัน

๓.๒ การขออนุญาตให้ผู้เสียหายต่างด้าวทำงานเป็นการชั่วคราว

ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดประเภทงานให้คนต่างด้าว ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยได้กำหนดประเภทงานให้แก่ผู้เสียหาย

จากการกระทำความผิดฐานค้ำมนุษย์ ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ทำงานได้ ๓ ประเภท ได้แก่ งานกรรมกร งานรับใช้ในบ้าน และช่างยนต์ในเรื่องประมง

ขั้นตอนในการขออนุญาตให้ผู้เสียหายต่างด้าวทำงานเป็นการชั่วคราว

- ๑) สถานคุ้มครองฯ ประชุมชี้แจงการทำงานชั่วคราว ตามมาตรา ๓๗ แก่ผู้เสียหายทราบ
- ๒) ประสานสำนักงานจัดหางานจังหวัด เพื่อประสานขอทราบตำแหน่งงานว่างภายในพื้นที่ และเป็นงานที่เหมาะสมสำหรับผู้เสียหาย
- ๓) สถานคุ้มครองฯ นำผู้เสียหายไปตรวจร่างกาย (มีค่าใช้จ่าย ดังนี้ ค่าตรวจโรค ๕๐๐ บาท และค่าประกันสุขภาพ ๑,๖๐๐ บาท ต่อปี ซึ่งสถานคุ้มครองฯ สามารถขอรับการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์)
- ๔) สถานคุ้มครองฯ แจ้งนายจ้าง หรือสถานประกอบการ เพื่อยื่นเอกสารหลักฐานขอรับผู้เสียหายไปทำงาน
- ๕) สถานคุ้มครองฯ พาผู้เสียหายไปยื่นคำร้องขอรับใบอนุญาตทำงาน (แบบ ตท.๗) พร้อมเอกสารหลักฐานของนายจ้างที่สำนักงานจัดหางานจังหวัด ที่ได้จัดทำทะเบียนประวัติและบัตรประจำตัวไว้ โดยมีเอกสารการยื่นคำร้องขอรับใบอนุญาต ดังนี้
  - (๑) บัตรประจำตัวบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน
  - (๒) แบบ ทร.๓๘ ข./สำเนาหนังสือการอนุญาตของปลัดกระทรวงมหาดไทย
  - (๓) ใบรับรองแพทย์/รูปถ่าย ๓ x ๔ ซม. จำนวน ๓ รูป
  - (๔) เอกสารหลักฐานสถานประกอบการ/หนังสือรับรองจากนายจ้าง/แผนที่แสดงที่ตั้งสถานที่ทำงาน/สำเนาทะเบียนบ้าน และบัตรประจำตัวนายจ้าง
  - (๕) หนังสือรับรองของสถานคุ้มครองฯ(กระทรวงแรงงานยกเว้นค่าธรรมเนียมการอนุญาตทำงานของคนต่างด้าวที่เป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์)
  - (๖) รขอใบอนุญาตให้ทำงานจากนายทะเบียน
  - (๗) เมื่อได้รับใบอนุญาตทำงานเรียบร้อยแล้ว แจ้งนายจ้างทราบสำหรับรับตัวผู้เสียหายไปทำงาน

๔. การให้ความช่วยเหลือในการบังคับคดี ตามมาตรา ๑๕ แห่งพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙

หลังจากศาลมีคำพิพากษาให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหายเพื่อเป็นการลงโทษ (หากมี) แก่ผู้เสียหายแล้ว ให้หน่วยงานที่ได้รับแจ้งผลคำพิพากษา แจ้งไปยัง กองต่อต้านการค้ามนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย แก่ผู้เสียหายเพื่อบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษา

๕. การช่วยเหลือผู้เสียหายได้รับการเยียวยาตามกฎหมายอื่น

๕.๑ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

พ.ศ. ๒๕๔๔

หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำรับสิทธิ

ผู้เสียหายที่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องเข้าหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๑) ต้องเป็นผู้เสียหายที่ถูกกระทำให้ได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิต หรือร่างกาย หรือจิตใจ เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น เช่น ถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกฆ่า เพื่อชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หรือถูกข่มขืนกระทำชำเรา เป็นต้น

๒) ต้องเป็นผู้เสียหายที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องข้องกับการกระทำความผิดนั้น คือ ไม่ใช่ผู้ที่ก่อให้เกิดหรือสนับสนุนหรือสมัครใจเข้าร่วมในการกระทำความผิด ไม่ได้เป็นผู้ยินยอมให้ผู้อื่นกระทำความผิด และไม่ได้มีส่วนประมาทด้วย

๓) การกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นดังกล่าวต้องเป็นความผิดอาญาดังต่อไปนี้เท่านั้น คือ

- (๑) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๗๖ ถึง มาตรา ๒๘๗
- (๒) ความผิดต่อชีวิต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๘ ถึง มาตรา ๒๙๔
- (๓) ความผิดต่อร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ ถึง มาตรา ๓๐๐
- (๔) ความผิดฐานทำให้แท้งลูก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๑ ถึง

มาตรา ๓๐๕

(๕) ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนเจ็บป่วย หรือคนชรา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๐๖ ถึง มาตรา ๓๐๘

ค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับ แบ่งเป็น ๒ กรณี

ก. กรณีทั่วไป

๑) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาลเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท

๒) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท

๓) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ในระหว่างที่ไม่สามารถประกอบกิจการงานได้ตามปกติในอัตราวันละไม่เกิน ๒๐๐ บาท เป็นระยะเวลาไม่เกิน ๑ ปี นับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบกิจการงานได้ตามปกติ

๔) ค่าตอบแทนความเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท

ข. กรณีถึงแก่ความตาย

- ๑) ค่าตอบแทน ตั้งแต่ ๓๐,๐๐๐บาท แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
- ๒) ค่าจัดการศพ ๒๐,๐๐๐ บาท

- ๓) ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท
- ๔) ค่าเสียหายอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร แต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท

ในการพิจารณาค่าตอบแทนดังกล่าว คณะกรรมการพิจารณาจะกำหนดจำนวนเงินค่าตอบแทนที่ผู้เสียหายสมควรได้รับ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำความผิดและสภาพความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ รวมถึงโอกาสที่ผู้เสียหายจะได้รับการบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่นด้วย

เอกสารที่ผู้เสียหายต้องยื่นต่อเจ้าหน้าที่ในการขอรับค่าตอบแทน

๑. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน/บัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ของผู้เสียหายและผู้มีสิทธิยื่น)
๒. สำเนาทะเบียนบ้าน (ของผู้เสียหายและผู้มีสิทธิยื่น)
๓. สำเนาทะเบียนสมรส
๔. สำเนาสูติบัตร
๕. สำเนาใบเปลี่ยนชื่อ/สกุล (ถ้ามี)
๖. หนังสือมอบอำนาจ
๗. ใบเสร็จค่ารักษาพยาบาลและอื่นๆ
๘. สำเนาใบรับรองแพทย์
๙. สำเนาบันทึกรายงานการสอบสวนของสถานีตำรวจและสำเนารายงานประจำวัน

เกี่ยวกับคดี

๑๐. สำเนาใบมรณะบัตร
๑๑. สำเนาใบชันสูตรแพทย์
๑๒. หลักฐานการได้รับชดใช้ค่าเสียหายจากหน่วยงานอื่น
๑๓. ใบแต่งงาน (ถ้ามี)

วิธีการยื่นคำขอรับสิทธิ

ผู้เสียหาย หรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหาย (กรณีผู้เสียหายถึงแก่ความตายก่อน) ต้องยื่นคำขอและเอกสารหลักฐานด้วยตนเองต่อคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหาย และค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ตามแบบที่กำหนด ณ สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา อาคาร A ชั้น ๒ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐ โทรศัพท์ ๐ ๒๑๔๑ ๒๘๔๗ ถึง ๐ ๒๑๔๑ ๒๘๖๒ หรือที่สำนักงานยุติธรรมจังหวัดทั่วประเทศ ภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิด

กรณีผู้เสียหาย หรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายในคดีอาญาไม่สามารถยื่นคำขอด้วยตนเองได้ ให้ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล หรือให้ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีมหรือภริยา หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นหนังสือจากผู้เสียหาย หรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายแล้วแต่กรณียื่นคำขอแทนได้

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ สามารถยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ได้ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย และคำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

๕.๒ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๖

ผู้ที่อาจขอรับการคุ้มครอง

๑) ผู้ที่เป็นพยานเอง ซึ่งหมายถึงพยานบุคคลที่จะมาให้หรือได้ให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานสืบสวนและสอบสวนคดีอาญา หรือศาลในการดำเนินคดีอาญา แต่มิให้หมายความรวมถึงจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยาน

๒) ผู้ที่เป็นสามีหรือภริยาของพยาน

๓) ผู้ที่เป็นบุพการีของพยาน เช่น บิดามารดา ปู่ย่า ตายาย

๔) ผู้สืบสันดานของพยาน เช่น ลูก หลาน เหลน

๕) ผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานซึ่งพยานร้องขอและอาจไม่ได้รับความปลอดภัยจากการมาเป็นพยานในคดีอาญา

มาตรการในการคุ้มครองพยานตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แบ่งลักษณะของการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๑. มาตรการทั่วไปในการคุ้มครองพยาน

วิธีการที่จะนำมาคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไปนั้น หน่วยงานที่ให้ความคุ้มครองจะต้องดำเนินการโดยคำนึงถึงความเหมาะสมแก่สถานะและสภาพของพยาน ลักษณะและพฤติการณ์ ความร้ายแรงของคดีอาญา พฤติการณ์การข่มขู่คุกคามพยาน โดยมีวิธีการให้ความคุ้มครองพยานตามมาตรการทั่วไปหลายวิธี เช่น

๑) การประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจไปทำการติดตั้งตู้สายตรวจ (ตู้แดง) ที่พักอาศัยของพยาน

๒) การจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่ปลอดภัย

๓) การปกปิดมิให้มีการเปิดเผยชื่อตัวชื่อสกุลที่อยู่หรือข้อมูลอย่างอื่นที่สามารถระบุตัวพยานได้

๔) การจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปอารักขาพยานณที่พักอาศัยหรือในวันที่ยานจะไปศาล โดยอาจใช้วิธีการอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายวิธีประกอบกัน

๒. มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน

กรณีที่เป็นพยานในคดีอาญาความผิดฐานหนึ่งฐานใด ดังต่อไปนี้

๑) คดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตหรือกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

๒) คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญา

๓) คดีความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือพาไป เพื่อการอนาจาร เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่น และความผิดฐานพรากเด็กผู้เยาว์

ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการ การค้าประเวณีผู้ดูแล หรือจัดกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

๔) คดีความผิดเกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรม ได้แก่ ความผิดฐานอั้งยี่และช่องโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา และให้หมายความรวมถึงความผิดอื่นใดที่มีลักษณะเป็นการกระทำร่วมกัน โดยกลุ่มอาชญากรที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบและมีการวางแผนเครือข่ายเป็นขบวนการหรือองค์กรลับ อย่างซับซ้อนและเป็นสัดส่วน

๕) คดีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป หรือโทษสถานหนักกว่านั้น

๖) คดีซึ่งสำนักงานคุ้มครองพยานเห็นสมควรให้ความคุ้มครองพยาน หากปรากฏแน่ชัดว่ามีเหตุอันควรให้ความคุ้มครองพยานหรือบุคคลอื่นใดเกี่ยวข้องกับพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวน คดีอาญา หรือพนักงานผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา อาจยื่นคำร้องต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย เพื่อขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยานตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

การคุ้มครองพยานตามมาตรการพิเศษอาจกระทำด้วยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด ได้แก่

(๑) ย้ายที่อยู่ หรือจัดหาที่พักอันเหมาะสม
(๒) จ่ายค่าเลี้ยงชีพที่สมควรให้แก่พยานหรือบุคคลที่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของพยานเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอาจขอขยายระยะเวลาครั้งละไม่เกินสามเดือน แต่ไม่เกินสองปี

(๓) ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการเปลี่ยนตัวชื่อสกุลและหลักฐานทางทะเบียนที่สามารถระบุตัวพยานรวมทั้งการดำเนินการเพื่อกลับคืนสู่ฐานะเดิมตามคำขอของพยาน

(๔) ดำเนินการเพื่อให้มีอาชีพหรือให้มีการศึกษาอบรมหรือดำเนินการใด เพื่อให้พยานสามารถดำรงอาชีพอยู่ได้ตามที่เหมาะสม

(๕) ช่วยเหลือในการเรียกร้องสิทธิที่พยานพึงได้รับ

(๖) ดำเนินการให้มีเจ้าหน้าที่คุ้มครองความปลอดภัยในระยะเวลาที่จำเป็น

(๗) ดำเนินการอื่นใดให้พยานได้รับความช่วยเหลือได้รับความคุ้มครองตามที่เห็นสมควร

การดำเนินการข้างต้น ให้ถือว่าเป็นความลับและห้ามมิให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเปิดเผยข้อมูลนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

เหตุสิ้นสุดการให้ความคุ้มครองพยานในคดีอาญา

(๑) พยานร้องขอ

(๒) พยานไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงหรือระเบียบของกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการคุ้มครองพยานตามมาตราการพิเศษ

(๓) พฤติการณ์เกี่ยวกับความปลอดภัยของพยานเปลี่ยนแปลงไป และกรณีไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้การคุ้มครองพยานตามมาตราการพิเศษอีกต่อไป

(๔) พยานไม่ให้การเป็นพยานโดยไม่มีเหตุสมควร

(๕) ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษพยานในความผิดฐานแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ความผิดฐานเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาลหรือความผิดฐาน ทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จอันเนื่องจากการเป็นพยานในคดีที่พยานได้รับความคุ้มครอง

๕.๓ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑

การดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ลูกจ้างผู้ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน ผู้เสียหายสามารถใช้สิทธิในการยื่นคำร้องเพื่อเรียกร้องสิทธิให้ได้รับเงินตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานพ.ศ. ๒๕๔๑ เช่น ค่าจ้างค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด ค่าล่วงเวลาในวันหยุด เป็นต้น

การเรียกร้องสิทธิประโยชน์ดังกล่าวผู้เสียหาย สามารถติดต่อขอคำปรึกษาหรือยื่นคำร้องกับพนักงานตรวจแรงงานของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน หรือสถานคุ้มครองประสานงานให้พนักงานตรวจแรงงานในพื้นที่ ไปรับคำร้องที่สถานคุ้มครอง โดยสอบถามรายละเอียดได้ที่

๑) ส่วนกลางในกรุงเทพมหานครติดต่อที่

- กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๕ ๗๐๒๐

- สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานคร พื้นที่ ๑ - ๑๐

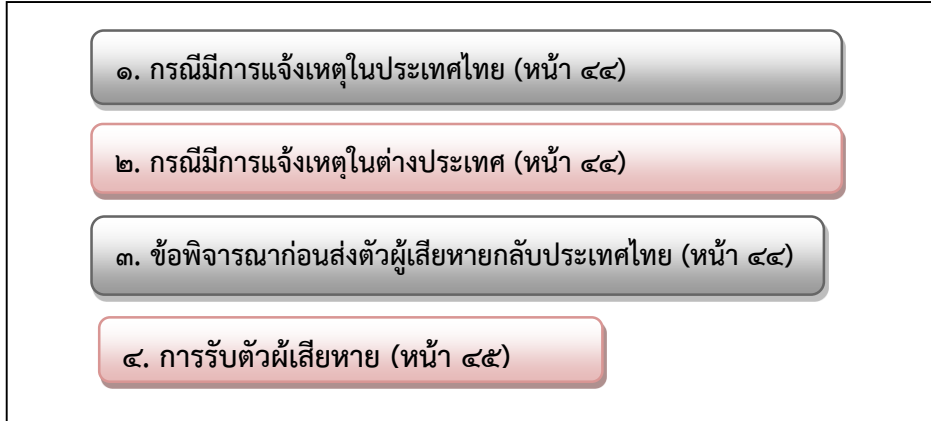
๒) ส่วนภูมิภาค ติดต่อที่สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดทุกจังหวัดที่ตั้งและหมายเลขโทรศัพท์ของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานกรุงเทพมหานครพื้นที่ และสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด สามารถติดต่อสอบถาม ได้ที่ “กลุ่มงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการคุ้มครองแรงงาน สำนักคุ้มครองแรงงาน” หมายเลขโทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๕ ๗๐๒๐

๓) ศูนย์ Call Center กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สายด่วน ๑๕๔๖

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
หน่วยงาน	เว็บไซต์	เบอร์โทร
กรมการปกครอง	www.dopa.go.th	๐ ๒๓๕๖ ๙๕๔๖
กรมสอบสวนคดีพิเศษ	www.dsi.go.th	๐ ๒๕๗๕ ๔๓๐๓
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	www.royalthaipolice.go.th	๑๕๙๙
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กองต่อต้านการค้ามนุษย์)	https://e-aht.com	๐ ๒๒๐๒ ๙๐๗๔
กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	www.rlpd.go.th	๑๑๑๑

บทที่ ๗

กรณีบุคคลผู้มีสัญชาติไทยและคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้มีถิ่นที่อยู่ในราชอาณาจักร
ตกเป็นผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในต่างประเทศ

๑. กรณีมีการแจ้งเหตุในประเทศไทย

ให้ผู้รับแจ้งทำการตรวจสอบข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเบื้องต้นตามแนวทางที่ระบุไว้ในบทที่ ๒ ข้อ ๔ แล้วให้ประสานไปยังกระทรวงการต่างประเทศเพื่อแจ้งสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ประจำประเทศนั้น ๆ เพื่อประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในประเทศดังกล่าวเพื่อขอความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือต่อไป

๒. กรณีมีการแจ้งเหตุในต่างประเทศ

ให้สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ประจำประเทศนั้น ๆ ประสานงานกับหน่วยงานภายในประเทศดังกล่าว เพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป (ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายภายในของประเทศนั้น ๆ)

หมายเหตุ หากเป็นไปได้เจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูต หรือสถานกงสุลใหญ่ควรขออนุญาตเข้าร่วมในการคัดแยกผู้เสียหาย โดยขออนุญาตสัมภาษณ์บุคคลดังกล่าว ตามแบบสัมภาษณ์เบื้องต้น ฯ (ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายภายในของประเทศนั้น ๆ)

๓. ข้อพิจารณาก่อนส่งตัวผู้เสียหายกลับประเทศไทย

ข้อมูลหรือเอกสารหลักฐานที่ตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ในประเทศที่เกิดเหตุอาจเป็นประโยชน์ต่อการให้ความช่วยเหลือและดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น เจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ประจำประเทศนั้น ๆ ควรรวบรวมเอกสารหลักฐาน และข้อมูลเพื่อส่งให้แก่เจ้าหน้าที่ในประเทศไทยดำเนินการต่อไป โดยเอกสารควร ประกอบด้วย

- ๑) ข้อมูลส่วนตัวของผู้เสียหาย
- ๒) ข้อมูลของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง
- ๓) ข้อมูลอื่นๆ ที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อรูปคดี
- ๔) สถานภาพทางกฎหมาย เช่น มีการจับกุมดำเนินคดีกับบุคคลที่เกี่ยวข้องในประเทศที่เกิดเหตุหรือไม่อย่างไร

- ๕) ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของผู้เสียหาย
- ๖) ข้อมูลเกี่ยวกับการจ้างงานในประเทศที่เกิดเหตุ
- ๗) สิทธิทางกฎหมายที่ผู้เสียหายพึงได้รับในประเทศที่เกิดเหตุ

ก่อนที่จะมีการส่งตัวผู้เสียหายกลับประเทศไทย ให้สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ประจำประเทศนั้น ๆ แจ้งกองคุ้มครองและดูแลประโยชน์คนไทยในต่างประเทศ กรมการกงสุล เพื่อประสานให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เตรียมการรับตัวผู้เสียหายเป็นการล่วงหน้า

หมายเหตุ การรวบรวมเอกสารหลักฐาน และข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ให้เป็นไปตามระเบียบและกฎหมายภายในของประเทศนั้นๆ

๔. การรับตัวผู้เสียหาย

๑) เมื่อทราบกำหนดวันเดินทางกลับประเทศไทยที่แน่นอนของผู้เสียหาย ให้กระทรวงการต่างประเทศ แจ้งสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (กองบังคับการปราบปรามการค้ำมนุษย์) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบวัน เวลา ท่าอากาศยาน และ/หรือ ด่านตรวจคนเข้าเมือง ที่ผู้เสียหายจะเดินทางเข้ามาในประเทศไทย

๒) ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดเตรียมเจ้าหน้าที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจไปรอรับผู้เสียหาย

๓) เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจัดให้มีการสัมภาษณ์เพื่อคัดแยกผู้เสียหายโดยทันทีหรือไม่ได้ขึ้นอยู่กับสภาพและความพร้อมของผู้เสียหาย อย่างไรก็ตามสิ่งที่ควรคำนึงถึงเป็นอันดับแรก คือ การประเมินความเสี่ยงเกี่ยวกับความปลอดภัยและความต้องการของผู้เสียหาย รวมทั้งควรมีการวางแผนการให้ความช่วยเหลือและดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดโดยเร็วที่สุด

ภาคผนวก